

گزارش پایه: نگاهی به قوانین، تولیدات، سرمایه گذاری مستقیم حوزه کشاورزی و مقوله کشت فراسرزمینی در اندونزی

این گزارش سعی می نماید به توضیح قوانین، روندهای کلیدی، چارچوبهای مقرراتی، آمار صادرات و واردات و میزان سرمایه گذاری در حوزه کشاورزی و مقوله کشت فراسرزمینی بپردازد.

روندهای تاریخی در سیاستهای کشاورزی

در ۳۰ سال گذشته، اولویتهای اصلی سیاستهای کشاورزی اندونزی شامل خودکفایی غذایی، تنوع بخشی غذایی، ایجاد ارزش افزوده، رقابت پذیری و رفاه کشاورزان بوده است. تولیدکنندگان کشاورزی از مجموعه گستردهای از یارانههای نهادهها مانند کود، بذر و اعتبارات و سایر موارد بهره مند می شوند. تعداد و هزینه این برنامه ها از اواسط دهه ۲۰۰۰ به سرعت افزایش یافته است. از سال ۱۹۹۸، دولت قیمت حداقل خرید برنج از تولیدکننده را افزایش داده، و همزمان کمکهای غذایی هدفمند برای فقرا (از طریق برنج یارانه ای در قالب برنامه *Raskin*) معرفی شد و هزینه های برنامه های کمک غذایی افزایش یافت.

در دهه گذشته، برنامه *Raskin* بارها اصلاح شد و در نهایت به *Rastra* تغییر نام داد. این برنامه ها به آژانس لجستیک مواد غذایی *BULOG* اجازه می داد ماهانه حدود ۱۰ کیلوگرم برنج به هر خانواده فقیر توزیع کند. تا سال ۲۰۱۹، این برنامه با *BPNT* جایگزین شد؛ برنامه ای بزرگ مقیاس که به جای توزیع فیزیکی برنج، کوپن الکترونیکی مواد غذایی ارائه می دهد. اندونزی در سالهای ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ یک برنامه جدید توزیع برنج (به صورت کالایی) برای خانوارهای کم درآمد آغاز کرد که برخلاف روند قبلی، دوباره از پرداخت نقدی به سمت کمکهای کالایی بازگشت.

تعرفه ها به طور قابل توجهی کاهش یافت؛ میانگین تعرفه در بخش کشاورزی (به جز نوشیدنی های الکلی) از ۲۰٪ در سال ۱۹۹۰ به ۵٪ در سال ۲۰۱۰ رسید. انحصارهای وارداتی، الزامات صدور مجوز و محدودیت های صادراتی بر محصولات کشاورزی در سالهای ۱۹۹۸-۹۷ حذف شد. با این حال، محدودیت های مقداری واردات دوباره، به ویژه برای برنج، شکر و گوشت گاو اعمال شد. الزامات وارداتی مرتبط با استانداردهای بهداشتی و قرنطینه ای و همچنین الزامات دینی/فرهنگی مانند گواهی حلال، جدی و بعضاً سخت گیرانه هستند. مالیات های صادراتی در سال ۱۹۹۴ بر روغن نخل خام (*CPO*) و مشتقات آن و در سال ۲۰۱۰ بر کاکائو وضع شد. این محدودیت ها و محدودیت های دیگر بر صادرات *CPO* طی سال ها با تغییراتی همچنان ادامه دارد.

سیاست‌های کنونی کشاورزی اندونزی در «قانون غذا ۲۰۱۲» تعریف شده‌اند؛ قانونی که اهداف "اتکای غذایی و حاکمیت غذایی" را تعیین می‌کند. در عمل، هدف اصلی دستیابی به خودکفایی در کالاهای اساسی و راهبردی از جمله برنج، ذرت، سویا، شکر و گوشت گاو است. کشور یارانه‌های گسترده‌ای برای استفاده از نهاده‌ها، به‌ویژه کود و اعتبارات، ارائه می‌کند. از سال ۲۰۲۴، دولت اندونزی سیاست‌های تغذیه‌ای را از طریق «آژانس ملی تغذیه» که برنامه بلندپروازانه وعده‌های غذایی مغذی رایگان (MNG) را هدایت می‌کند، در اولویت قرار داده است.

جدول ۱- روند تاریخی سیاست‌های کشاورزی اندونزی

دوره زمانی	چارچوب سیاستی	تغییرات در سیاست‌های کشاورزی
دهه ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰	اقتصاد بسته / گسترش تولید برای جلوگیری از ناآرامی اجتماعی، افزایش قیمت نفت و انقلاب سبز	- تأسیس آژانس لجستیک مواد غذایی (BULOG) در سال ۱۹۶۷ و گسترش نقش بازاری آن - یارانه‌دار کردن نهاده‌ها مانند کود، آفت‌کش و اعتبار - هزینه‌کرد قابل توجه در زیرساخت‌ها - افزایش نرخ تعرفه‌های واردات - کنترل‌های کمی بر صادرات و واردات - اعمال مالیات صادرات بر روغن پالم و مشتقات آن
۱۹۸۰ تا ۱۹۹۶	آزادسازی تجاری	- حذف تعرفه‌ها و اجرای برنامه کاهش تعرفه‌ها - امضای توافقات تجاری APEC, AFTA, URAA - وضع قانون جدید درباره مالیات صادرات روغن پالم و مشتقات آن در ۱۹۴۴ - حذف تدریجی یارانه‌های نهاده‌ها
۱۹۹۷ تا ۱۹۹۹	اصلاحات بازار / بحران مالی آسیا	- کاهش اختیارات انحصاری BULOG به‌ویژه در بازار برنج - کاهش یارانه کود - معرفی برنامه هدفمند توزیع برنج (OPK/Raskin) - جایگزینی تعرفه‌ها به جای نظام مجوز واردات برای شکر - لغو الزامات محتوای داخلی برای محصولات لبنی و سویا - حذف موقت مالیات صادرات بر روغن پالم و مشتقات آن
۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲	اقدامات برای احیای بخش کشاورزی در پاسخ به بهره‌وری پایین	- بازگرداندن یارانه کود - افزایش هزینه‌کرد در خدمات ترویج، تحقیق و توسعه و آبیاری - افزایش تعرفه‌ها برای برنج و شکر - اعمال کنترل‌های کمی بر تجارت برنج، شکر و گوشت گاو - تشدید اقدامات غیرتعرفه‌ای - وضع مالیات صادرات متغیر بر روغن پالم، مشتقات آن و کاکائو
۲۰۱۲ تا اکنون	قانون غذا ۲۰۱۲ / تمرکز بر خودکفایی در مواد غذایی اساسی (برنج، ذرت، سویا، شکر و گوشت گاو)	- افزایش نقش BULOG در واردات برنج و بازار داخلی - توزیع برنج با قیمت پایین، ابتدا از طریق Raskin، سپس Rastra و نهایتاً کوپن الکترونیکی BPNT - افزایش یارانه نهاده‌ها: کود، بذر و اعتبار - اعطای ماشین‌آلات کشاورزی به گروه‌های هدف کشاورزان - آغاز ابتکار «Food Estate» - از ۲۰۲۴ اولویت بالا برای تغذیه با ایجاد «آژانس ملی تغذیه» و برنامه جاه‌طلبانه غذاهای مغذی رایگان (MBG)

¹ (kemandirian pangan dan kedaulatan pangan)

"قانون غذا" مصوب سال ۲۰۱۲ چارچوب سیاست کشاورزی کنونی اندونزی را شکل می‌دهد و در آن تأکید شده است که غذا بنیادی‌ترین نیاز انسانی و بخشی از حقوق بشر است. مجموعه اهداف اصلی این قانون بر اصول خوداتکایی غذایی (*kemandirian pangan*) و حاکمیت غذایی (*kedaulatan pangan*) متمرکز است. این قانون مقرر می‌کند که تأمین تقاضای غذایی داخلی تنها زمانی می‌تواند از طریق واردات انجام شود که منابع غذایی داخلی کافی نباشد (*USDA FAS*)، *OECD*؛ ۲۰۱۹، ۲۰۱۲).

این رویکرد همچنین در «طرح راهبردی وزارت کشاورزی ۲۰۲۴-۲۰۲۰» بازتاب یافت که خواستار موارد خودکفایی در تولید مجموعه‌ای از کالاهای اساسی (برنج، ذرت، سویا، شکر و گوشت گاو) برای تضمین امنیت غذایی؛ تضمین قابل‌دسترس بودن قیمت مواد غذایی؛ تنوع‌بخشی به تولید و مصرف؛ افزایش رقابت‌پذیری و ارزش افزوده؛ افزایش دسترسی به مواد اولیه برای صنایع زیستی و انرژی زیستی و افزایش درآمد کشاورزان به منظور کاهش فقر روستایی بود.

دولت پرابوو سوبیان‌تو که در اکتبر ۲۰۲۴ بر سر کار آمد، چشم‌اندازها و اولویت‌های جدیدی را تعیین نمود. هدف «طرح ملی توسعه بلندمدت ۲۰۴۵-۲۰۲۵» این است که اندونزی «تا سال ۲۰۴۵ به کشوری دارای حاکمیت، توسعه‌یافته و پایدار تبدیل شود». برای دستیابی به این هدف، به برنامه‌های کشاورزی و تغذیه از جمله دستیابی به خودکفایی در غذا، انرژی و آب، و تضمین دسترسی کشاورزان به کود، بذر و سموم اولویت داده شده است. کمک‌های تغذیه‌ای، افزایش بهره‌وری کشاورزی و رفاه اجتماعی برنامه‌های اولویت‌دار دولت هستند (وزارت کشاورزی، ۲۰۲۴).

وزارت امور اجتماعی چندین برنامه کمک اجتماعی به‌ویژه برنامه کمک نقدی اجتماعی^۲ و برنامه کمک غذایی غیرنقدی^۳ را هماهنگ می‌کند و هر دو از طریق انتقال نقدی پرداخت می‌شوند. در سال ۲۰۲۳ برنامه *BST* مبلغ ۱۵۶٫۶ تریلیون روپیه (۱۰٫۲۶ میلیارد دلار) را به ۴۰٫۲۵ میلیون نفر پرداخت کرد. برنامه *BPNT* نیز به‌طور متوسط ۲۰۰ هزار روپیه (۱۳٫۱ دلار) در ماه به ۱۸٫۸ میلیون خانوار منتقل کرد. خانوارهای واجد شرایط *BPNT* این کمک را از طریق کارت خرید دریافت کردند که با آن می‌توانستند برنج را با قیمت بازار از فروشندگان منتخب تهیه کنند. این پرداخت‌های نقدی در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ با کمک‌های غذایی غیرنقدی و برنامه تغذیه مدارس تکمیل شدند.

یارانه‌ها برای کود و اعتبار (وام) نیز ارائه می‌شود. درصد یارانه بین انواع کود متفاوت است؛ به‌طوری که اوره در سال ۲۰۲۳ بالاترین میزان یارانه یعنی ۸۱٫۳ درصد را دریافت کرد. یارانه‌ها به تولیدکنندگان کود پرداخت می‌شود و آنان موظفاند کود را با قیمت کاهش‌یافته به کشاورزان بفروشند. پیش از آغاز فصل کاشت، وزارت کشاورزی فرمانی درباره برآورد تقاضای انواع کود در هر استان و قیمت مرجع خرده‌فروشی منتشر می‌کند. سپس استانداران تقاضا را در سطح شهرستان‌ها تفکیک می‌کنند. این فرمان همچنین برای شرکت‌های تولید کود مبنایی برای توزیع محصول در استان‌ها و مناطق مربوطه فراهم می‌کند. علاوه بر این یارانه‌ها، وزارت کشاورزی مستقیماً کود را برای کشاورزان تولیدکننده محصولات غذایی در برخی مناطق توزیع می‌کند.

^۲ (*Bantuan Sosial Tunai – BST*)

^۳ (*BPNT*)

وزارت کشاورزی کسب و کارهای کوچک و متوسط، کشاورزی را از طریق مشارکت بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری اجتماعی که از اعتبار کسب و کارهای خرد حمایت می‌کند، تقویت می‌کند. برنامه مراکز غذایی⁴ بر توسعه مراکز منطقه‌ای تولید غذا تمرکز دارد و فعالیت‌های بالادستی و پایین‌دستی زنجیره تولید غذا را به هم پیوند می‌دهد.

سرمایه‌گذاری‌های دولتی در زیرساخت با معافیت از هزینه انتقال آب ترکیب شده است. کشاورزان هزینه انتقال آب از منبع تا شبکه‌های اصلی و ثانویه را پرداخت نمی‌کنند. دولت که بخشی از بودجه خود را از محل صرفه‌جویی ناشی از کاهش یارانه سوخت از سال ۲۰۱۵ تأمین کرده، به‌طور گسترده زیرساخت‌های آبیاری را بهبود داده است، عمدتاً برای تولید برنج. این امر شامل تأمین پمپ‌های آب، سایر زیرساخت‌های آبیاری و حمایت از بذر در اراضی جدید می‌شود.

بیشتر محصولات اولیه کشاورزی مانند برنج، غلات، سویا، گوشت، تخم‌مرغ، شیر، میوه‌ها، سبزیجات و شکر از مالیات بر ارزش افزوده (VAT) معاف هستند. برخی محصولات غیر اولیه یا فرآورده‌های خاص مانند روغن پالم، گل‌ها، گیاهان دارویی یا سبوس برنج دارای نرخ VAT کاهش‌یافته‌اند. همچنین، کارآفرینان کوچک (که شامل اکثر مزارع می‌شوند) از VAT معاف هستند.

سازمان ملی غذا (NFA/Bapanas) ذخایر غذایی دولتی و مداخلات بازار داخلی و واردات را از طریق شرکت دولتی *Perum BULOG* مدیریت می‌کند. *NFA* همچنین مسئول انجام عملیات بازار برای تثبیت قیمت‌ها است. *BULOG* تنها زمانی مجاز است برنج را از کشاورزان خریداری کند که قیمت بازار کمتر یا برابر با قیمت تضمینی خرید دولتی (*GPP*) باشد و باید حداقل ذخیره پایان سال معادل ۲ میلیون تن (حدود ۲٫۵٪ مصرف سالانه) نگه دارد. فقط *BULOG* اجازه واردات برنج با کیفیت متوسط را دارد. شرکت‌های خصوصی فقط می‌توانند برنج خاص مانند یاسمن یا باسماطی وارد کنند. سقف قیمتی برای برنج در سطح خرده‌فروشی وجود دارد که در مناطق مختلف متفاوت است. وقتی قیمت خرده‌فروشی از سقف فراتر رود، *BULOG* برنج را از ذخایر وارد بازار می‌کند. شرکت دولتی *ID FOOD* نیز در سیاست‌های غذایی مانند تسهیل توزیع روغن پخت‌وپز نقش دارد.

برای کالاهای همچون ذرت، تخم‌مرغ مرغ، گوشت مرغ، سویا، پیاز قرمز، سیر، فلفل قرمز فر پیچ‌خورده، فلفل قرمز تند، شکر سفید و گوشت گاو/بوفالو، قیمت مرجع (*RP*) تعیین شده است. *RP* آستانه قیمتی است که به دولت اجازه مداخله می‌دهد؛ یعنی اگر قیمت تولیدکننده پایین‌تر از *RP* باشد دولت خرید می‌کند و اگر بالاتر باشد دولت فروش انجام می‌دهد. رژیم قیمتی ذرت از *RP* به *GPP* در سال ۲۰۲۵ تغییر یافت.

اندونزی تجارت کالاهای استراتژیک (مرتبط با اهداف خودکفایی: برنج، ذرت، سویا، شکر و گوشت گاو) را محدود می‌کند. واردات غذا تنها وقتی مجاز است که تولید داخلی کافی نباشد. علاوه بر این، صادرات مواد غذایی تنها پس از تأمین نیاز «ذخیره ملی غذا» و مصرف داخلی مجاز است. شرکت‌های واردکننده باید برای واردات حیوانات و طیوفی از محصولات فرآوری‌شده گوشت، غلات، شکر و کاکائو مجوز «ثبت واردکننده» از وزارت تجارت دریافت کنند.

میانگین وزنی تعرفه‌های *MFN* برای محصولات کشاورزی-غذایی در سال ۲۰۲۰ برابر با ۵٫۶٪ بود؛ برنج و شکر بالاترین تعرفه خاص را داشتند. محدودیت‌های کمی و مجوزهای واردات به‌ویژه برای برنج، شکر و گوشت وجود دارد. برخی الزامات وارداتی نیز به دلایل ایمنی غذایی یا ملاحظات مذهبی اعمال می‌شود. فهرست تعرفه‌های *MFN* هر پنج سال با تصمیم وزارت دارایی به‌روزرسانی می‌شود.

⁴ (Food Estate)

مالیات صادراتی متغیر برای روغن پالم خام بر اساس «قیمت مرجع» تعیین می‌شود. اگر قیمت زیر ۷۵۰ دلار در هر تن باشد، مالیات صفر است؛ اما برای قیمت‌های بالاتر، مالیات به صورت پلکانی بین ۳ تا ۲۰۰ دلار اعمال می‌شود. از سال ۲۰۱۵ دولت یک عوارض اضافی صادراتی نیز برای تأمین مالی یارانه‌های بیودیزل، زیرساخت، پژوهش و توسعه روغن پالم، بازکاشت مزارع کوچک، ترویج بازار و توسعه منابع انسانی وضع کرده است. مالیات‌های صادراتی متغیر برای کاکائو نیز اعمال می‌شود.

طبق «سهمیه اختلاط سوخت زیستی»، استفاده از بیودیزل با پایه روغن پالم از ژانویه ۲۰۲۵ به ۴۰ درصد افزایش یافته است. یارانه‌ای برای تولیدکنندگان سوخت زیستی توسط «صندوق املاک روغن پالم اندونزی (BPDP) پرداخت می‌شود. BPDP عوارض صادراتی جمع‌آوری کرده و آن را به تولیدکنندگان سوخت زیستی که محصولات خود را در بازار داخلی می‌فروشند، تخصیص می‌دهد. از سال ۲۰۱۸ یک توقف صدور مجوز برای ایجاد مزارع جدید روغن پالم اعمال شده تا با جنگل‌زدایی و از بین رفتن باتلاق‌ها مقابله شود.

مقررات ریاست‌جمهوری شماره ۴۴ سال ۲۰۲۰ نظام گواهی‌نامه برای کشت پایدار نخل روغنی اندونزی (ISPO) را ایجاد می‌کند. ISPO یک نظام گواهی‌دهی و ارزیابی برای شرکت‌های کشت نخل روغنی است که از نظر اقتصادی مقرون‌به‌صرفه، از نظر اجتماعی - فرهنگی قابل قبول و از نظر زیست‌محیطی سازگار بوده و طبق مقررات قانونی مشخص عمل می‌کنند. هدف این نظام بهبود مدیریت کشت نخل روغنی مطابق با اصول ISPO، افزایش پذیرش و رقابت‌پذیری روغن پالم اندونزی در بازارهای داخلی و بین‌المللی، و تسریع کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای است. این گواهی‌ها با اعتبار پنج‌ساله بوده و بازرسی‌ها در قالب نهاد متولی ISPO انجام و وزارتخانه می‌تواند در صورت عدم اجرا، مجازات اعمال کند.

چندین مقرر و راهبرد دولتی در تلاش‌اند تا تخریب زمین‌های پیت (peatlands) و جنگل‌زدایی را متوقف و همزمان به تسهیل صادرات کمک کنند. مقررات دولتی شماره ۵۷ سال ۲۰۱۶ درباره مدیریت و حفاظت از زمین‌های پیت صدور هرگونه مجوز جدید در این زمین‌ها را به طور دائمی متوقف می‌کند و بازگردانی برخی از نواحی پیت عمیق را که قبلاً به جنگل صنعتی یا کشت نخل تبدیل شده‌اند، الزام‌آور می‌سازد. شرکت‌های فعال در این نوع کشت باید «طرح بازسازی اکوسیستم پیت» تهیه کنند. همچنین این مقرر دولتی تمامی سطوح را موظف می‌کند برنامه‌های یکپارچه برای حفاظت و مدیریت زمین‌های پیت و بازسازی مناطق تخریب‌شده تدوین کنند. در سال ۲۰۱۸ صدور مجوزهای جدید برای کشت روغن پالم برای مقابله با جنگل‌زدایی ناشی از پالم و تخریب زمین‌های پیت مدتی تعلیق شد. این مقرر تبدیل جنگل‌های اولیه و زمین‌های پیت به کشت نخل، جنگل‌کاری صنعتی یا امتیازهای بهره‌برداری چوب را ممنوع می‌کند. این تعلیق بیش از ۶۶,۴ میلیون هکتار از جنگل‌های اولیه و زمین‌های پیت را پوشش می‌دهد. این مقرر ابتدا موقت بود اما در ۲۰۱۹ دائمی شد. با این حال چون فقط مربوط به مجوزهای جدید است، نمی‌تواند تبدیل جنگل‌هایی را که قبلاً برای آن‌ها مجوز داده شده متوقف کند و همین موضوع توان کاهش اثرات منفی آن را محدود می‌کند.

حمایت از تولیدکننده به عنوان سهمی از کل عایدات ناخالص بخش کشاورزی در اندونزی، پس از آن که در سال ۲۰۱۵ به اوج خود یعنی ۲۶,۵ درصد رسید، در دوره ۲۰۲۲-۲۰۲۴ به ۷,۵ درصد کاهش یافت؛ این رقم در دوره ۲۰۰۰-۲۰۰۲ برابر ۵,۵ درصد بود. بزرگ‌ترین بخش این حمایت، حمایت از قیمت بازار است که با سیاست دولت در زمینه حاکمیت غذایی و خودکفایی هم‌راستا می‌باشد. قیمت‌هایی که کشاورزان دریافت کردند به طور متوسط ۸ درصد بالاتر از قیمت‌های جهانی بود؛ این موضوع ناشی از اقدامات مرزی و مداخلات در بازار داخلی است. محصولات اساسی که هدف برنامه‌های

^۵ زمین‌هایی که لایه‌های ضخیم بقایای گیاهی نیمه‌تجزیه‌شده دارند و همیشه خیلی مرطوب و خیس‌اند.

خودکفایی قرار دارند (مانند شکر، ذرت، طیور، برنج و تخم‌مرغ) بالاترین میزان انتقال حمایتی برای هر کالا را، نسبت به عایدات ناخالص مزرعه، دریافت کردند.

مخارج خدمات عمومی بخش کشاورزی عمدتاً بر زیرساخت‌های آبیاری و ذخایر دولتی کالاهای اساسی متمرکز است. این مخارج نسبت به حمایت از تولیدکننده اندک بوده و ۱۱,۸ درصد از برآورد کل حمایت (TSE) را تشکیل می‌دهد. مخارج GSSE نسبت به ارزش تولیدات کشاورزی ۱,۱ درصد بوده که از اقتصادهای نوظهور دیگر، مانند چین، کمتر است. برآورد کل حمایت (TSE) طی دو دهه گذشته از ۱,۲ درصد تولید ناخالص داخلی (GDP) به ۰,۹۷ درصد کاهش یافته است. این کاهش ناشی از رشد GDP که سریع‌تر از رشد حمایت بود، افزایش حمایت قیمتی منفی برای برخی کالاها (به‌ویژه روغن نخل) و در عین حال افزایش حمایت مثبت از بخش کشاورزی در همین دوره است.

در سال ۲۰۲۴-۲۰۲۵ یک آژانس ملی تغذیه جدید ایجاد شده است تا برنامه غذاهای مغذی رایگان (MBG) را اجرا کند؛ اقدامی که نشان‌دهنده اولویت‌بخشی بیشتر دولت به بهبود تغذیه است. این برنامه علاوه بر ارائه غذا، دانش تغذیه‌ای و الگوهای تغذیه سالم را ترویج می‌کند و در عین حال به بهبود حضور و ماندگاری دانش‌آموزان در مدرسه نیز کمک می‌کند. برنامه MBG، تمام گروه‌های سنی دانش‌آموزان همراه با کودکان خردسال، زنان باردار و مادران شیرده را هدف قرار می‌دهد. مرحله پایلوت که در سال ۲۰۲۴ اجرا شد، ۱۸ مدرسه را پوشش داد. هدف برای سال ۲۰۲۵، پوشش ۵۰۰ واحد آموزشی با بودجه‌ای معادل ۱۷۱ تریلیون روپیه (۱۰,۵۲ میلیارد دلار آمریکا) است.

یک برنامه جدید توسعه شالیزار که از سال ۲۰۲۵ آغاز می‌شود، ایجاد ۷۵۰ هزار هکتار شالیزار جدید در هر سال را هدف قرار داده است. این سیاست با سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های مدیریت آب برای افزایش شدت تولید پشتیبانی می‌شود. این سیاست توسعه اراضی، نشان‌دهنده اولویت دولت برای افزایش تولید کشاورزی از طریق شدت‌بخشی و گسترش اراضی کشاورزی است. بیشتر شالیزارهای جدید در استان‌های پاپوا جنوبی، کالیمانتان مرکزی، کالیمانتان جنوبی و سوماترای جنوبی قرار خواهند گرفت. صندوق روغن نخل که از عواید عوارض و مالیات‌های صادراتی تأمین می‌شود، به میزان زیادی به استان‌ها منتقل می‌شود؛ استان‌ها موظف‌اند حداقل ۸۰٪ از این منابع را برای توسعه و نگهداری زیرساخت‌های جاده‌ای هزینه کنند که امکان ایجاد شالیزارهای جدید را فراهم می‌کند.

در دهه گذشته، اندونزی بهره‌وری کل عوامل تولید در بخش کشاورزی را به‌طور چشمگیری بهبود داده و این موضوع اکنون عامل اصلی رشد تولید کشاورزی است. با این حال، گسترش اراضی کشاورزی و افزایش استفاده از نهاده‌های متغیر مانند کودهای شیمیایی همچنان قابل توجه است و چالش‌های زیست‌محیطی ایجاد می‌کند؛ مسأله‌ای که نیازمند راه‌حل‌های نوآورانه برای بهبود پایداری محیط‌زیست است.

سیاست‌های کشاورزی اندونزی بر خودکفایی و استفاده از اقدامات تجاری برای دستیابی به خوداتکایی غذایی متمرکز است. این رویکرد شکاف قیمتی بزرگی میان بازار داخلی و بازار بین‌المللی برای محصولات وارداتی مانند ذرت، مرغ و برنج ایجاد کرده است. این شکاف احتمالاً برخلاف اهداف قانون غذا ۲۰۱۲ عمل می‌کند، از جمله قیمت‌های مقرون‌به‌صرفه برای مصرف‌کنندگان که به دلیل حمایت قیمتی مثبت (MPS) متضرر می‌شوند، و همچنین تنوع‌بخشی تولید و رژیم غذایی که به علت تمرکز حمایت‌ها بر چند کالای اصلی تضعیف می‌شود.

⁶ (General Service Support Estimate – GSSE)

سیاست‌های دولتی باید سرمایه‌گذاری در نوآوری را با تمرکز بر پذیرش فناوری‌های نو در اولویت قرار دهند. هدف باید ارتقای مهارت کشاورزان برای مدیریت تولید و منابع طبیعی و همچنین ایجاد انگیزه و توانمندی برای یافتن بهترین راه‌حل‌ها جهت افزایش بهره‌وری پایدار متناسب با شرایط محلی باشد. دانش و ظرفیت نهادهایی مانند آژانس اندونزیایی تحقیقات و توسعه کشاورزی از جمله افزایش تعداد مروجان و کارشناسان آموزش‌دیده‌تر باید تقویت گردد.

ارائه خدمات قابل‌دسترسی برای کشاورزان نیازمند و نیز همکاری مشترک میان پژوهشگران، مشاوران و کشاورزان اهمیت زیادی دارد. سرمایه‌گذاری در انتقال دانش و ارائه مشاوره به کشاورزان می‌تواند کیفیت تصمیم‌گیری درباره تخصیص نهادهایی مانند کود را (متناسب با نیازهای تولیدی در هر منطقه) بهبود دهد؛ اقدامی که به رشد بلندمدت بهره‌وری کشاورزی و کاهش فقر کمک خواهد کرد.

یارانه‌های کود پرهزینه هستند و می‌توانند به استفاده ناکارآمد منجر شوند. مصرف کود تنها زمانی مؤثر خواهد بود که شرایط خاک و نیازهای تولیدی محلی در نظر گرفته شود؛ در غیر این صورت، ممکن است آثار منفی زیست‌محیطی ایجاد کند. تلاش‌ها برای اصلاح سیاست یارانه کود و جلوگیری از ایجاد دو قیمت متفاوت میان کود یارانه‌ای و غیر یارانه‌ای موفق نبود و حجم کل کودهای یارانه‌ای در سال ۲۰۲۴ دوباره افزایش یافت. اصلاحات لازم است تا هزینه‌های دولت در این برنامه کنترل شود و ناکارآمدی‌ها کاهش یابد. تبدیل این یارانه‌ها به پرداخت‌های ثابت به‌ازای هر واحد سطح زمین می‌تواند حمایت را در انتقال مستقیم درآمد به کشاورزان کارآمدتر کند.

اندونزی در دو دهه اخیر رشد قابل‌توجهی در ارزش تولیدات کشاورزی داشته و رقم تولید از حدود ۲۴ هزار میلیارد در اوایل دهه ۲۰۰۰ به بیش از ۱۳۳ هزار میلیارد در سال ۲۰۲۴ رسیده است. سهم کالاهای تحت مداخله و حمایت قیمتی نیز افزایش یافته و اکنون بیش از ۸۰ درصد کل تولیدات را شامل می‌شود، موضوعی که نشان می‌دهد بازار محصولات کشاورزی اندونزی بیش از گذشته تحت کنترل و سیاست‌گذاری دولت قرار دارد. در همین دوره ارزش مصرف نیز رشد کرده اما همچنان فاصله محسوسی با ارزش تولید دارد، که بیانگر فشار قیمتی بر مصرف‌کنندگان است.

شاخص حمایت از تولیدکننده (*PSE*) در سال‌های اخیر نوسانات شدیدی را تجربه کرده است. این شاخص از ۴۵۴۳ در سال ۲۰۲۲ به اوج ۱۵۵۷۴ در سال ۲۰۲۳ رسید و سپس در ۲۰۲۴ به ۱۱۱۰۴ کاهش یافت. این روند نشان می‌دهد دولت در سال ۲۰۲۳ در واکنش به شرایط بازار جهانی و تورم غذایی، مداخله گسترده‌تری انجام داده و حمایت‌های قیمتی و یارانه‌ای را به شدت افزایش داده است. تقریباً تمام این حمایت‌ها از مسیر مداخله در قیمت بازار (*Market Price Support*) صورت گرفته و نه از طریق پرداخت‌های مستقیم. ارقام *MPS* مثبت و منفی نشان می‌دهد دولت هم‌زمان برخی کالاها را برای حمایت از تولیدکننده گران نگه می‌دارد و برخی کالاها را برای حمایت از مصرف‌کننده با قیمت پایین عرضه می‌کند، که بیانگر یک ساختار پیچیده و چندلایه حمایتی است.

یارانه نهاده‌ها (به‌ویژه کود، بذر و ماشین‌آلات) در سال‌های اخیر رشد شدیدی داشته و از حدود ۸۲ در دهه ۲۰۰۰ به بیش از ۷۶۰۰ در سال ۲۰۲۴ رسیده است. این روند نشان‌دهنده اتکای شدید دولت بر سیاست افزایش تولید از طریق یارانه نهاده‌هاست، اما از طرف دیگر هزینه‌های مالی و خطرات زیست‌محیطی آن نیز افزایش یافته و ناکارآمدی بالقوه را تقویت می‌کند.

تحلیل شاخص درصد *PSE* نشان می‌دهد سطح حمایت از کشاورزان در اندونزی بین ۳ تا ۱۱ درصد نوسان دارد و سال ۲۰۲۳ نقطه اوج مداخله دولت بوده است. هم‌زمان، شاخص‌های مرتبط با مصرف‌کننده (*CSE*) همچنان منفی هستند و در سال ۲۰۲۳ به کمترین سطح رسیده‌اند؛ به این معنا که مصرف‌کنندگان اندونزی با پرداخت قیمت بالاتر از نرخ جهانی، عملاً

بخش بزرگی از هزینه حمایت از تولیدکنندگان را تأمین می‌کنند. در سال ۲۰۲۴ فشار بر مصرف‌کننده کمی کاهش یافته اما همچنان سنگین است.

در مقابل، حمایت دولت از خدمات عمومی بخش کشاورزی - (*GSSE*) شامل زیرساخت، تحقیق، نوآوری و کنترل در سال‌های اخیر افزایش معناداری داشته است. جهش سرمایه‌گذاری در زیرساخت کشاورزی، به‌ویژه در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴، یکی از نکات مثبت و پایدار سیاست‌های دولت محسوب می‌شود. این نوع حمایت برخلاف یارانه قیمت، تأثیر بلندمدت بر بهره‌وری و کاهش فقر روستایی دارد.

کل حمایت‌های کشاورزی (*TSE*) نیز در سال ۲۰۲۳ به اوج ۱۷۹۹۴ رسید و نسبت آن به تولید ناخالص داخلی به ۱,۳ درصد افزایش یافت که نشان‌دهنده بار مالی قابل‌توجه سیاست‌های حمایتی در آن سال است. در سال ۲۰۲۴ این بار مالی کاهش یافته اما همچنان در سطح بالا باقی مانده و به ۱۵۲۴۷ رسیده است. تضعیف ارزش پول ملی و افزایش نرخ ارز نیز بخشی از افزایش هزینه یارانه‌ها را توضیح می‌دهد.

مجموع این داده‌ها نشان می‌دهد ساختار حمایتی اندونزی همچنان متکی بر مداخله قیمتی و یارانه نهاده‌هاست و فشار هزینه‌ای آن عمدتاً بر دوش مصرف‌کنندگان و بودجه عمومی قرار دارد. در عین حال، حرکت به سمت افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت و خدمات عمومی، نقطه امیدبخش‌تری در سیاست‌های جدید کشاورزی به شمار می‌رود.

تحولات سیاست داخلی اندونزی در سال‌های ۲۰۲۴-۲۰۲۵ در حوزه کشاورزی

ریاست جمهوری اندونزی پرابوو سوبیان‌تو چهار سند که بر بخش کشاورزی اثر می‌گذارد از جمله (۱) برنامه بلندمدت توسعه ملی ۲۰۲۵-۲۰۴۵، (۲) برنامه میان‌مدت توسعه ملی ۲۰۲۵-۲۰۲۹، (۳) چشم‌انداز، مأموریت و برنامه‌های اولویت‌دار رئیس‌جمهور و معاون رئیس‌جمهور برای سال‌های ۲۰۲۴-۲۰۲۹ و (۴) چارچوب راهبردی غذا و کشاورزی ۲۰۲۵-۲۰۲۹ در مسیر "اندونزی طلایی ۲۰۴۵" را تدوین نموده است. پیش‌نویس برنامه راهبردی وزارت کشاورزی (*Renstra*) برای سال‌های ۲۰۲۵-۲۰۲۹ نیز در پاسخ به همین اسناد تهیه شده است.

هشت اقدام فوری و اولویت‌دار نیز تعیین شده که سه مورد آن (۱) تأمین وعده ناهار و شیر رایگان در مدارس و ارائه کمک‌های تغذیه‌ای به کودکان زیر پنج سال و زنان باردار، (۲) افزایش زمین‌های کشاورزی و بهره‌وری، همراه با تضمین ذخایر غذایی در سطح روستا، منطقه و کشور و (۳) ادامه و گسترش برنامه‌های کارت رفاه اجتماعی برای حذف فقر مطلق مرتبط به حوزه غذا و کشاورزی است. وزارت کشاورزی اندونزی نیز پنج هدف راهبردی (۱) افزایش تعداد کسب‌وکارهای کشاورزی، (۲) دستیابی به استقلال غذایی پایدار بر اساس شاخص‌های اولویت‌دار خودکفایی، (۳) افزایش ارزش افزوده و حجم صادرات کالاهای کشاورزی، (۴) کاهش انتقال بیماری‌های دامی به انسان و (۵) بهبود عملکرد اداری و بوروکراتیک وزارت را تعیین نموده است.

وزارت جدیدی به نام **وزارت هماهنگی غذا** نیز تأسیس شده که هفت وزارتخانه از جمله کشاورزی، جنگل‌داری، شیلات و محیط‌زیست را پوشش می‌دهد. پیش از این، وزارت کشاورزی زیر نظر وزارت امور اقتصادی هماهنگ می‌شد. وزارت جدید همچنین **سازمان ملی غذا (NFA)** و **سازمان ملی تغذیه (NNA)** را نیز دربر می‌گیرد. این تغییرات نشان‌دهنده اولویت بالای دولت جدید برای خودکفایی غذایی و همچنین ابعاد تغذیه‌ای امنیت غذایی است.

برنامه‌های کمک غذایی از محل ذخایر دولتی (CPP) توسط وزارت کشاورزی به‌عنوان مکمل برنامه‌های کمک نقدی اجتماعی (BST) وزارت امور اجتماعی اجرا می‌شود. بر اساس اطلس امنیت غذایی و آسیب‌پذیری ۲۰۱۷-۲۰۲۴، در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ ذخایر غذا میان دو گروه خانوارهای دریافت‌کننده کمک: KPM (ماهانه ۱۰ کیلوگرم برنج و خانوارهای در معرض خطر سوءتغذیه) و KRS (ماهانه ۱ کیلوگرم گوشت مرغ و ۱۰ عدد تخم‌مرغ به مدت ۶ ماه) توزیع شد. در سال ۲۰۲۴، حدود ۲ هزار تُن برنج میان ۲۲ میلیون خانوار توزیع و کمک‌های تغذیه‌ای برای پیشگیری از کوتاه‌مدی به بیش از ۱,۴ میلیون خانوار رسید.

اقدام حمایتی دیگری نیز در ۲۰۲۴ اجرا و ۴۵ هزار خانوار در مناطق هدف بسته‌های غذایی به ارزش ۲۵۰ هزار روپیه (حدود ۱۵,۷۸ دلار) شامل گوشت کنسروی، ساردین، نمک یددار، روغن، ورمیشل ذرت و لوبیای سبز دریافت کردند. پیش‌بینی می‌شود برنامه CPP در سال ۲۰۲۵ به ۱۶ میلیون نفر برسد.

دولت برای هدف‌گذاری بهتر گیرندگان کمک‌ها، پایگاه‌های داده مختلف را آزمایش کرده است:

- ۲۰۲۳: استفاده از پایگاه داده یکپارچه رفاه اجتماعی (DTKS) شامل ۴۰٪ از کم‌درآمدترین جمعیت
- ۲۰۲۴: استفاده از پایگاه داده P3KE مربوط به حذف فقر شدید
- ۲۰۲۵: استفاده از پایگاه داده Regsosek (ثبت مشخصات خانوار، شرایط اجتماعی-اقتصادی و سطح رفاه)

دولت پرابوو سوبیانتو، افزایش تولید کشاورزی را از طریق دو مسیر تقویت بهره‌وری^۸ (سرمایه‌گذاری در مدیریت آب، ساخت سد و مخزن، برنامه پمپاژ آب برای افزایش دسترسی به آبیاری، کاهش اثر خشکسالی و فعال‌سازی اراضی جدید) و گسترش اراضی^۹ افزایش سطح زیرکشت برنج در زمین‌های کم‌کیفیت یا فاقد آب در ۳۳ استان) دنبال می‌کند. بودجه برنامه پمپ‌های آبیاری در سال ۲۰۲۴ حدود ۱,۴ تریلیون روپیه بود (۷۸,۶۷۲ پمپ برای گروه‌های کشاورز) در نظر گرفته شده بود. برنامه «توسعه اراضی جدید» نیز از ۲۰۲۵ شروع شده و چهار سال ادامه خواهد داشت. هدف سالانه این برنامه افزایش به ۷۵۰ هزار هکتار زمین جدید در مناطق اصلی اجرای طرح شامل پاپوای جنوبی، کالیمانتان مرکزی و جنوبی و سوماترای جنوبی می‌باشد.

دولت اندونزی درآمد حاصل از عوارض صادراتی روغن نخل و مشتقات آن را از طریق سازوکار انتقالات منطقه‌ای به استان‌ها و شهرستان‌ها منتقل می‌کند و طبق مقررات جدید سال ۲۰۲۳، دست‌کم ۸۰ درصد این منابع باید برای ساخت‌وساز و نگهداری زیرساخت راه‌ها هزینه شود. توسعه راه‌های روستایی بخشی از هدف افزایش سطح زیر کشت برنج است و مسئولیت اجرای پروژه‌های جاده‌ای بر عهده دولت‌های محلی گذاشته شده است. از ژانویه ۲۰۲۵ نیز نرخ اختلاط بیودیزل از ۳۵ به ۴۰ درصد افزایش یافته و در مجموع ۱۵,۶ میلیون کیلو لیتر بیودیزل برای سال ۲۰۲۵ تخصیص یافته که ۷,۶ میلیون کیلو لیتر آن با قیمت یارانه‌ای برای نیازهای خدمات عمومی مثل حمل‌ونقل عمومی عرضه می‌شود و مابقی با قیمت بازار به فروش می‌رسد. تأمین یارانه بیودیزل بخش خدمات عمومی نیز از «صندوق روغن نخل» صورت می‌گیرد.

^۷ (FSVA)

^۸ intensification

^۹ expansion

در حوزه اعتبارات، برنامه اعتباری *MSME* ها (*KUR/PEC*) شامل بخش‌های کشاورزی نیز می‌شود و سقف وام برای گروه‌های «سوپر میکرو» و «میکرو» به ترتیب ۱۰ میلیون و ۱۰۰ میلیون روپیه است. نرخ بهره وام سوپر میکرو از سال ۲۰۲۳ به ۳ درصد کاهش یافته، اما برای تقاضای دوم تا ۹ درصد افزایش می‌یابد. وام‌گیرندگان کشاورزی می‌توانند تا چهار بار از این اعتبارات استفاده کنند. از بودجه ۲۸۰ تریلیون روپیه‌ای سال ۲۰۲۴، حدود ۱۰۰ تریلیون برای بخش کشاورزی هدف‌گذاری شده و ارزش یارانه آن حدود ۱۵,۵۶ تریلیون تخمین زده می‌شود که ۱,۸ میلیون کشاورز از آن بهره‌مند می‌شوند.

دو ابزار جدید نیز برای تسهیل دسترسی *MSME* ها به تسهیلات در نظر گرفته شده است که شامل حذف بدهی‌های معوق است. در حالت نخست، زمانی که بانک‌های دولتی یا مؤسسات مالی غیر بانکی اقدام به بازسازی بدهی کنند، امکان حذف بدهی‌های حداکثر تا ۵۰۰ میلیون روپیه وجود دارد به شرط آنکه بدهی حداقل پنج‌ساله و بدون بیمه باشد. در حالت دوم، بدهی‌های بنگاه‌های کوچک به نهادهای دولتی قابل حذف است و این اقدام به‌ویژه برای کشاورزانی مفید است که در طرح‌های مشارکتی مثل *People's Core Plantation Company* حضور داشته‌اند. حذف بدهی‌ها ابتدا مشروط است و سه ماه بعد می‌تواند قطعی شود و این سیاست بالقوه شش میلیون کشاورز را قادر می‌کند دوباره از برنامه‌های تأمین مالی دولتی و خصوصی استفاده کنند.

در بخش ذخیره‌سازی، اصلاحات جدید در سیستم قبض انبار (*SRG*) با هدف جلوگیری از سوءاستفاده و تضمین مطابقت اطلاعات قبض با وضعیت واقعی انجام شده است. این قبض‌ها سند مالکیت کالا هستند و می‌توانند وثیقه وام شوند. اصلاحات جدید به ادغام بهتر *SRG* با بازار آتی کالا، بازارهای حراج و دیگر سازوکارهای تجاری کمک می‌کند و نقش آن را در ثبات عرضه و قیمت مواد غذایی تقویت می‌نماید.

در حوزه یارانه‌های ورودی، تغییر سیاست کود که اوایل ۲۰۲۴ اعلام شده بود لغو شد و میزان کود یارانه‌ای ۶ درصد در سال ۲۰۲۴ نسبت به سال قبل افزایش یافت. از این پس کود آلی نیز شامل یارانه می‌شود و ثبت‌نام الکترونیکی اجباری شده است. سهمیه کود یارانه‌ای میان استان‌ها و انواع کود با انعطاف بیشتری تنظیم می‌شود. بودجه کود یارانه‌ای از ۴۲ تریلیون روپیه در ۲۰۲۳ به حدود ۵۰,۶۹ تریلیون در ۲۰۲۴ افزایش و در ۲۰۲۵ به ۴۴,۱۶ تریلیون کاهش می‌یابد. همچنین مقررات جدید خرید سوخت یارانه‌ای برای کشاورزان دسترسی را آسان‌تر کرده و اعتبار استفاده را از یک ماه به سه ماه تمدید نموده و امکان خرید گروهی از طریق «گروه‌های کشاورزی» را فراهم کرده است.

در بخش تحقیق و توسعه، بودجه دولت برای فعالیت‌های پژوهش و نوآوری طی سه سال اخیر کاهش یافته و این کاهش شامل بخش کشاورزی نیز شده است. بودجه *BRIN* از ۶,۴ تریلیون روپیه در ۲۰۲۳ به ۵,۸ در ۲۰۲۴ و ۳,۶ تریلیون در ۲۰۲۵ کاهش یافته است. *BRIN* برای مدیریت این کاهش، همکاری با *LPDP*، مشارکت با بخش خصوصی و استفاده بهینه از منابع موجود را دنبال می‌کند.

در حوزه بهداشت دام، پس از بازگشت بیماری تب‌برفکی در دسامبر ۲۰۲۴، این بیماری در ۱۸ استان گسترده شد و تا فوریه ۲۰۲۵ بیش از ۳۱ هزار مورد گزارش شده است. اقداماتی شامل تزریق ۶۷۰ هزار دوز واکسن، درمان کانالیزه شده ۱۹ هزار دام، ضدعفونی ۱۳۷۹ نقطه و بررسی ۱۱۰۳ محل انجام شده و هشدار زودهنگام در ژانویه ۲۰۲۵ فعال گردیده است. محدودیت تردد دام، تعطیلی موقت بازارهای دام، توانمندسازی کشاورزان برای کنترل بیماری و گزارش‌دهی سریع از جمله اقدامات تکمیلی بوده است.

اقدامات بین المللی اندونزی در حوزه موافقت نامه های تجاری مرتبط به حوزه کشاورزی

اندونزی مجموعه ای از اقدامات تجاری در بخش کشاورزی را در قالب تعهدات خود در توافق نامه های تجاری منطقه ای (RTA) با کشورهای مختلف پذیرفته است. در میان این توافق ها، مشارکت اقتصادی جامع (CEPA) اندونزی و اتحادیه اروپا و موافقت نامه تجارت آزاد اندونزی با کشورهای عضو^{۱۰} (EFTA) که از سال ۲۰۲۱ لازم الاجرا شده است، از بلندپروازانه ترین توافق از نظر گستره احکام پایداری زیست محیطی است. این توافق شامل انواعی از اقدامات از جمله مقررات همکاری، تعهدات مربوط به اقدامات داخلی زیست محیطی و ترجیحات تجاری مانند تعرفه های ترجیحی مشروط و سهمیه های تعرفه ای مشروط است. توافق های اندونزی با ژاپن و شیلی تنها شامل مقررات همکاری هستند.

فصل ۸ توافق تحت عنوان «تجارت و توسعه پایدار»، در ماده ۸،۱۰ «مدیریت پایدار بخش روغن های گیاهی و تجارت مرتبط» را پوشش می دهد که شامل تعهداتی درباره همکاری و رعایت قوانین و سیاست های داخلی زیست محیطی است. طرفین توافق می کنند که: قوانین و سیاست های حفاظت از جنگل های اولیه، زمین های پیت و اکوسیستم های مرتبط را به طور مؤثر اجرا کنند؛ از انتشار و به کارگیری استانداردها و دستورالعمل های پایداری برای تولید پایدار روغن های گیاهی حمایت کنند؛ برای بهبود و تقویت استانداردهای دولتی همکاری کنند؛ شفافیت سیاست های داخلی مرتبط با این بخش را تضمین کنند؛ و مطمئن شوند که روغن های گیاهی و مشتقات آن ها که میان طرفین مبادله می شود مطابق اهداف پایداری تولید شده اند. در چارچوب RTA اندونزی EFTA، **نروژ و ایسلند تعرفه های ترجیحی برای روغن پالم پایدار اندونزی** اعطا کرده اند. واردات روغن پالم خام و مشتقات آن به ایسلند بدون تعرفه خواهد بود. بازارهای نروژ نیز عموماً بدون تعرفه است، مگر روغن پالم برای خوراک دام که تعرفه ۱۷۶ درصدی دارد. این واردات بدون تعرفه باید با اهداف زیست محیطی ماده ۸،۱۰ مطابقت داشته باشد و مطابق با قوانین و سیاست هایی که هدفشان حفاظت از جنگل های اولیه، زمین های پیت، توقف جنگل زدایی، جلوگیری از زهکشی زمین های پیت و جلوگیری از آتش سوزی زمین هاست، تولید شده باشد. از زمان اجرای توافق تا سال ۲۰۲۴، هیچ واردات روغن پالمی از اندونزی به نروژ و ایسلند ثبت نشده است.

این توافق همچنین سهمیه های تعرفه ای مشروط (TRQ) برای روغن پالم اندونزی به سوئیس در نظر گرفته است که اعمال تعرفه ترجیحی آن منوط به رعایت همان اهداف محیط زیستی است. سوئیس یک نظام کنترل داخلی مبتنی بر استانداردهای داوطلبانه بین المللی را ایجاد کرده و سه استاندارد شناخته شده جهانی را معتبر دانسته است. استاندارد اجباری اندونزی (ISPO) در این ارزیابی پذیرفته نشد. در سال ۲۰۲۲، تنها ۲۱ تن روغن پالم پایدار از اندونزی با تعرفه ترجیحی وارد سوئیس شد که ۰،۲۲٪ از کل واردات سالانه پالم سوئیس است. در سال های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ هیچ وارداتی ثبت نشد.

اندونزی همچنین با شیلی **توافق مشارکت اقتصادی جامع** دارد که از ۲۰۱۹ لازم الاجراست. این توافق احکام زیست محیطی را تحت فصل ۹ همکاری شامل می شود و مقرر می کند که طرفین زمینه های همکاری مشترک را شناسایی کنند. یکی از حوزه های همکاری، «مسائل زیست محیطی» است که ممکن است شامل «ترویج روش های کشاورزی» باشد.

توافق مشارکت اقتصادی اندونزی-ژاپن نیز از ۲۰۰۸ اجرا شده است و مقررات زیست محیطی را در فصل ۷ و بخش کشاورزی، جنگل داری و شیلات شامل می شود. این توافق همکاری هایی از جمله تبادل اطلاعات، تبادل کارشناسان، فناوری، برگزاری سمینار، مطالعات مشترک، دوره های آموزشی و اشکال دیگر همکاری مورد توافق طرفین را پیش بینی می کند.

^{۱۰} چهار کشور سوئیس، نروژ، ایسلند، لیختن اشتاین در قالب EFTA توافق تجاری نمودند

در سیاست تجاری، اندونزی از ژانویه ۲۰۲۵ رسماً به گروه بریکس پیوست و اکنون این گروه ۴۷ درصد جمعیت جهان و ۳۰ درصد *GDP* جهانی را پوشش می‌دهد و جزو شرکای مهم تجاری اندونزی است. همچنین گزارش هیأت حل اختلاف *WTO* درباره شکایت اندونزی علیه اتحادیه اروپا در خصوص طبقه‌بندی روغن نخل منتشر شد. هیأت اعلام کرد بخشی از مقررات اتحادیه اروپا در چارچوب *RED II* و تعیین معیارهای «خطر بالای تغییر کاربری زمین» با قوانین *WTO* سازگار نیست و نیاز به اصلاح دارد.

از نظر کلان، اندونزی با جمعیت ۲۸۱ میلیون نفر چهارمین کشور پرتراکم جهان و یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان محصولات کشاورزی است. سهم کشاورزی در *GDP* حدود ۱۲٫۵ درصد است اما سهم اشتغال در دو دهه اخیر از ۴۵ به ۲۹ درصد کاهش یافته و بهره‌وری نیروی کار افزایش یافته است. اندونزی صادرکننده خالص محصولات کشاورزی است و سهم این بخش در صادرات کل طی دو دهه تقریباً سه برابر شده و در ۲۰۲۳ به ۱۹ درصد رسیده است. زمین‌های کشاورزی نیز طی بیست سال اخیر یک‌چهارم افزایش یافته و اکنون ۱٫۹ درصد کل زمین‌های کشاورزی کشورهای گزارش‌شده را تشکیل می‌دهد. کشاورزی غذایی عمدتاً توسط مزارع کوچک خانوادگی انجام می‌شود اما کشت محصولات دائمی مثل روغن نخل بر عهده مزارع بزرگ تجاری است.

اندونزی عضو «آسه‌آن»، «اپک» و «سازمان تجارت جهانی» است. این کشور در آزادسازی تجارت میان کشورهای آسه‌آن و شرکای اصلی منطقه‌ای آنها (از جمله چین، ژاپن، هند، کره، استرالیا و نیوزیلند) مشارکت دارد. کشورهای آسه‌آن در سال ۲۰۱۵ تعهد کردند «جامعه اقتصادی آسه‌آن» را تا سال ۲۰۲۵ تکمیل کنند؛ هدف آن ایجاد یک بازار و پایه تولید مشترک، منطقه‌ای رقابتی، منطقه‌ای با توسعه اقتصادی متوازن و منطقه‌ای کاملاً یکپارچه در اقتصاد جهانی است.

سرمایه گذاری در حوزه کشاورزی

بخش کشاورزی اندونزی یک حوزه قدرتمند و راهبردی است که حدود ۱۳٪ از تولید ناخالص داخلی کشور را تأمین می‌کند و تقریباً ۲۸٪ نیروی کار را به خود اختصاص می‌دهد. هرچند سهم آن از GDP طی سال‌های اخیر کمی کاهش یافته (از حدود ۱۳٫۷٪ در ۲۰۲۰ به ۱۲٫۵٪ در ۲۰۲۳) به دلیل رشد بخش‌های دیگر، اما همچنان ستون اصلی امنیت غذایی و معیشت روستایی به‌شمار می‌رود. دولت نیز به دلیل نقش کلیدی آن در خودکفایی غذایی و توسعه روستایی، یارانه‌ها و حمایت‌های سیاستی قابل توجهی اختصاص می‌دهد.

با وجود اختلالات ناشی از پاندمی، کشاورزی اندونزی طی سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ عملکردی مقاوم نشان داد. تولید محصولات اساسی مانند برنج (حدود ۵۴ میلیون تن شلته سالانه) تقریباً ثابت بود. کالاهای صادراتی کلیدی مانند روغن پالم رشد مداوم داشتند. در سال ۲۰۲۳، اندونزی ۴۷ میلیون تن روغن پالم خام (حدود ۵۴٪ صادرات جهانی) تولید کرد. آبی‌پروری و شیلات توسعه یافت و اندونزی را به دومین تولیدکننده بزرگ ماهی در جهان تبدیل نمود. با این حال، رشد برخی زیربخش‌ها (مثل برنج و گوشت گاو) محدود بود که نشان‌دهنده چالش‌های ساختاری در بهره‌وری است.

انتظار می‌رود بخش کشاورزی تا سال ۲۰۳۰ رشد ملایمی داشته باشد، اما زیربخش‌های صادرات‌محور و با ارزش افزوده بالا رشد سریع‌تری خواهند داشت. شیلات و آبی‌پروری با اتکا به منابع دریایی غنی و سرمایه‌گذاری بیشتر، رشد چشمگیری تجربه خواهند کرد. باغبانی (میوه و سبزیجات) و محصولات باغی-صنعتی (لاستیک، قهوه، کاکائو) نیز از روش‌های بهبود یافته و فرصت‌های صادراتی سود می‌برند. تولید برنج با بهبود عملکرد، اندکی افزایش می‌یابد، اما تأمین کامل نیاز داخلی همچنان چالشی باقی می‌ماند و نیازمند سرمایه‌گذاری در بهره‌وری است. در مجموع، تنوع‌سازی به سمت محصولات با ارزش بالا، فرآوری محصولات (Agro-processing) و فناوری‌های کشاورزی (AgriTech) فرصت‌های سرمایه‌گذاری جدید خلق خواهد کرد.

برنامه استراتژیک ۲۰۲۴-۲۰۲۰ بر کشاورزی پایدار و مبتنی بر بازار تأکید داشت و از سیاست‌های سختگیرانه خودکفایی فاصله گرفت تا رقابت‌پذیری افزایش یابد. اصلاحاتی مانند قانون جامع (۲۰۲۰) Omnibus Law، مسیر سرمایه‌گذاری خارجی را بازتر کرده‌اند؛ مثلاً محدودیت ۳۰٪ مالکیت خارجی در باغبانی حذف شد و اکنون ۱۰۰٪ سرمایه‌گذاری خارجی در بسیاری از حوزه‌های کشاورزی مجاز است.

اندونزی از سرمایه‌گذاری خارجی در بخش کشاورزی استقبال می‌کند. قوانین جدید در فهرست سرمایه‌گذاری مثبت (Positive Investment List) و شرایط سخاوتمندانه استفاده از زمین (مانند اجاره زمین‌های کشت و نخل تا ۹۰ سال) ورود سرمایه‌گذاران را تسهیل کرده است. مهم‌ترین حوزه‌های دارای فرصت سرمایه‌گذاری شامل زنجیره ارزش روغن پالم (پایین‌دستی شامل تصفیه، تولید مواد اولئوکیماکال، و سوخت بیودیزل)، آبی‌پروری پرورش میگو و ماهی برای بازارهای صادراتی، فرآوری و ذخیره‌سازی غذا مدرن‌سازی زنجیره تأمین برای محصولات اساسی و باغبانی، فناوری کشاورزی، مکانیزاسیون (Agri-Tech)، افزایش بهره‌وری کشاورزان خرده‌مالک، صنایع جایگزینی واردات مانند کارخانجات فرآوری شکر یا دامداری صنعتی شیر برای کاهش وابستگی وارداتی می‌باشد. پتانسیل FDI در بخش کشاورزی بالاست؛ اندونزی در سال‌های اخیر جزو بزرگ‌ترین گیرندگان سرمایه خارجی در جهان بوده است. شرکت‌های بزرگ بین‌المللی مانند Wilmar، Cargill در حوزه پالم و Charoen Pokphand در حوزه طیور، از فعالان هستند و دولت مشارکت‌ها و سرمایه‌گذاری‌های مشترک جدید را تشویق می‌کند.

البته سرمایه‌گذاران در اندونزی باید برخی ریسک‌های کلیدی از جمله نوسانات آب‌وهوایی (مثلاً خشکسالی‌های مکرر مرتبط با ال‌نینو که می‌تواند عملکرد برنج را کاهش دهد یا بر تولید روغن پالم تأثیر بگذارد)، تغییرات سیاستی (مانند محدودیت‌های صادراتی برای مثال ممنوعیت کوتاه‌مدت صادرات روغن پالم در سال ۲۰۲۲ یا تغییر در سیاست‌های یارانه‌ای)، عوامل تجارت جهانی (مانند مقررات اتحادیه اروپا درباره جنگل‌زدایی یا حذف تدریجی سوخت‌های زیستی تا ۲۰۳۰ که بر تقاضای پالم اثر می‌گذارد)، چالش‌های زیرساختی (کمبود انبار سرد، ضعف لجستیک روستایی)، پیچیدگی‌های تملک و تخصیص زمین در اندونزی، مسائل پایداری محیط‌زیستی را در نظر بگیرند. دولت اندونزی در تلاش است تا برای پایداری محیط‌زیستی، بهبود زیرساخت‌ها، ثبات سیاسی و بازار داخلی بزرگ، این ریسک‌ها را تا حد خوبی تعدیل نماید. به نظر می‌رسد سرمایه‌گذارانی که دارای استراتژی قوی و شراکت‌های محلی مناسب باشند، قادرند این چالش‌ها را مدیریت کنند. بخش کشاورزی اندونزی در دوره ۲۰۳۰-۲۰۲۰ یک فرصت سرمایه‌گذاری جذاب که ترکیبی از منابع طبیعی وسیع، بازار بزرگ و حمایت‌های قدرتمند سیاستی را به وجود آورده است.

سرمایه‌گذاری داخلی^۱ در حوزه کشاورزی در سال ۲۰۲۳ دومین سهم بزرگ را پس از معدن دارد. تقریباً همین روند در مورد سرمایه‌گذاری خارجی نیز قابل مشاهده است. بدین صورت که بخش‌های استخراج معادن (حدود ۶۹٪)، کشاورزی (حدود ۲۹ درصد)، جنگل‌داری (حدود یک و نیم درصد) و شیلات (کمتر از نیم درصد) موفق به جذب سرمایه‌گذاری خارجی شده‌اند.

جدول ۲- سهم سرمایه‌گذاری‌های داخلی در صنایع مختلف اندونزی (سال ۲۰۲۳)

بخش	سهم
استخراج/معدن (Pertambangan)	۵۵,۸۸٪
کشاورزی (Pertanian)	۲۷,۶۶٪
جنگل‌داری (Kehutanan)	۱۴,۸۵٪
شیلات (Perikanan)	۱,۶۲٪

روند سرمایه‌گذاری داخلی طی بازه زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ نیز نشان می‌دهد که بیشترین سرمایه‌گذاری کشاورزی در سال ۲۰۲۳ (حدود ۴۲ هزار میلیارد روپیه اندونزی) به وقوع پیوسته است. همین روند در مورد سرمایه‌گذاری خارجی نیز تکرار شده بدین معنی که در بازه زمانی ۲۰۲۰ لغایت ۲۰۲۴، سال ۲۰۲۳ بیشترین میزان سرمایه‌گذاری خارجی (در حدود ۲ میلیون دلار آمریکا) در بخش کشاورزی جذب شده است.

جدول ۳- میزان جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در بخش کشاورزی (واحد میلیون دلار)

میزان جذب سرمایه‌گذاری داخلی در بخش کشاورزی	سال
مقدار	سال
۳۲,۰۹۶	۲۰۲۰
۲۹,۳۷۵	۲۰۲۱
۳۸,۸۷۹	۲۰۲۲
۴۲,۹۱۲	۲۰۲۳
۱۹,۰۱۶ (شش ماهه اول ۲۰۲۴)	۲۰۲۴

¹ PMDN

واحد: میلیارد روپیه	
میزان جذب سرمایه گذاری خارجی در بخش کشاورزی	
سال	مقدار
۲۰۲۰	۱,۱۸۴
۲۰۲۱	۹۵۱
۲۰۲۲	۱,۷۸۹
۲۰۲۳	۱,۹۴۶
۲۰۲۴	۸۸۶ (شش ماهه اول ۲۰۲۴)

جدول ۴- روند ارزش تحقق سرمایه گذاری داخلی اندونزی (PMDN) بر حسب بخش ها، ۲۰۲۰ تا سه ماهه دوم ۲۰۲۴

بخش های اولیه (Primary Sector)

شماره	بخش / زیربخش	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	سه ماهه I 2024	سه ماهه II 2024
A	بخش اولیه	۴۷,۵۸۰	۶۲,۷۶۷	۱۱۱,۲۱۷	۱۵۵,۱۴۰	۴۴,۰۲۲	۴۸,۹۷۳
۱	کشاورزی	۳۲,۰۹۶	۲۹,۳۷۵	۳۸,۸۷۹	۴۲,۹۱۲	۱۱,۰۵۵	۷,۹۶۱
-	محصولات غذایی	۴۴	۲۰۶	۶۹	۲۹۰	۵۶۲	۳۱
-	باغبانی	۱,۶۲۲	۱,۳۴۴	۱۱۳	۲۰۰	۱۴۲	۲۰
-	محصولات باغی/باغات	۲۷,۹۳۵	۲۵,۵۷۷	۳۴,۴۶۷	۳۸,۸۴۸	۹,۱۹۳	۷,۰۸۴
-	دامداری	۲,۴۵۷	۲,۱۱۸	۳,۹۹۲	۳,۴۳۸	۱,۱۳۴	۸۰۵
-	خدمات کشاورزی و شکار	۳۸	۱۲۶	۱۹۷	۱۳۴	۲۴	۲۰
-	سایر	۱	۳	۴۰	۲	۰	۱
۲	جنگلداری	۱,۱۶۴	۶,۸۶۳	۸,۶۰۳	۲۳,۰۳۲	۱۱,۲۴۴	۱۶,۳۴۷
۳	شیلات	۳۳۵	۱,۰۱۲	۱,۲۱۴	۲,۵۰۷	۴۹۲	۴۲۹
۴	معدن	۱۳,۷۵۵	۲۵,۵۱۷	۶۲,۵۲۲	۸۶,۶۹۱	۲۱,۲۲۷	۳۲,۱۶۶

واحد: (میلیارد روپیه)

بخش های ثانویه (Secondary Sectors)

شماره	بخش / زیربخش	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	سه ماهه I 2024	سه ماهه II 2024
B	بخش ثانویه	۸۲,۸۱۸	۹۴,۶۹۹	۱۴۳,۵۶۴	۱۷۱,۶۵۷	۴۸,۶۰۵	۴۶,۲۱۹
۱	صنایع محصول کشاورزی	۳۲,۶۹۶	۳۵,۰۲۱	۶۲,۷۹۰	۶۵,۷۲۶	۲۱,۳۱۶	۱۶,۲۱۸
-	صنایع غذایی	۲۷,۸۷۳	۲۶,۵۱۸	۵۴,۹۳۷	۵۴,۸۲۸	۱۸,۳۸۶	۱۴,۱۴۲
-	لاستیک و پلاستیک	۴,۴۲۹	۷,۸۰۳	۷,۸۰۳	۹,۲۵۶	۲,۳۴۰	۱,۶۱۰
-	چرم، کالاهای چرمی و کفش	۳۹۵	۷۰۰	۴۸۴	۱,۶۴۱	۱۹۲	۴۶۷
۲	سایر صنایع ثانویه	۵۰,۱۲۲	۵۹,۶۷۸	۸۰,۷۷۴	۱۰۵,۹۳۲	۲۷,۲۸۹	۳۰,۰۰۱

واحد: (میلیارد روپیه)

بخش خدمات (Tertiary Sector)

شماره	بخش	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	سه ماهه I 2024	سه ماهه II 2024
C	بخش خدمات	۲۸۳,۱۳۸	۲۸۹,۵۹۸	۲۹۷,۹۸۷	۳۴۸,۱۲۶	۱۰۴,۴۸۳	۱۱۵,۸۹۶
واحد: (میلیارد روپيه)							

جدول ۵- روند ارزش تحقق سرمایه گذاری خارجی (PMA) بر اساس بخش ها، ۲۰۲۰ تا سه ماهه دوم ۲۰۲۴

بخش های اولیه (Primary Sector)

شماره	بخش / زیربخش	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	سه ماهه I 2024	سه ماهه II 2024
A	بخش اولیه	۳,۲۸۰	۴,۸۲۶	۷,۰۶۵	۶,۷۸۲	۱,۸۱۱	۱,۴۶۹
۱	کشاورزی	۱,۱۸۴	۹۵۱	۱,۷۸۹	۱,۹۴۶	۳۰۶	۵۶۰
-	محصولات غذایی	۰	۱	۰	۰	۳۰۶	۵۶۰
-	محصولات باغبانی	۳۰۹	۳۸	۱۸	۲۶	۰	۰
-	محصولات باغی/باغات	۵۱۳	۸۷۷	۱,۷۰۷	۱,۸۶۰	۱۲	۳
-	دامداری	۴۴	۲۹	۶۲	۴۷	۲۸۵	۵۵۲
-	خدمات کشاورزی و شکار	۰	۰	۰	۲	۳	۲
-	سایر	۳۱۸	۷	-	۰	۶	۳
۲	جنگلداری	۴۳	۴۱	۹۹	۹۶	۰	۴۹
۳	شیلات	۴۸	۱۷	۳۲	۲۶	۴۹	۳
۴	معادن	۲,۰۰۵	۳,۸۱۷	۵,۱۴۵	۴,۷۱۵	۱,۴۰۵	۸۹۴
واحد: میلیون دلار آمریکا							

بخش های ثانویه (Secondary Sectors)

شماره	بخش / زیربخش	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	سه ماهه I 2024	سه ماهه II 2024
B	بخش ثانویه	۱۳,۲۰۲	۱۵,۸۰۴	۲۴,۶۷۹	۲۸,۶۹۰	۷,۵۰۴	۷,۹۸۳
۱	صنعت محصول کشاورزی	۲,۰۹۸	۳,۰۸۵	۳,۴۱۸	۳,۶۲۱	۱,۰۰۶	۵۹۵
-	صنایع غذایی	۱,۵۹۲	۲,۳۳۷	۲,۴۲۵	۲,۲۶۳	۶۸۰	۵۹۵
-	لاستیک و پلاستیک	۲۹۱	۲۶۲	۳۶۳	۵۷۶	۱۸۳	۲۴۱
-	چرم، محصولات چرمی و کفش	۲۱۴	۴۸۶	۶۳۰	۷۸۲	۱۴۴	۱۹۴
۲	سایر صنایع ثانویه	۱۱,۱۰۵	۱۲,۷۱۹	۲۱,۲۶۲	۲۵,۰۶۹	۶,۴۹۷	۷,۶۱۶
واحد: میلیون دلار آمریکا							

بخش خدمات (Tertiary Sector)

شماره	بخش	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	سه ماهه I 2024	سه ماهه II 2024
C	بخش خدمات	۱۲,۱۸۴	۱۰,۴۶۳	۱۳,۸۶۱	۱۴,۷۹۵	۴,۳۱۴	۵,۰۳۶
واحد: میلیون دلار آمریکا							

کشاورزی قراردادی رایج‌ترین شیوه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی اندونزی به‌شمار می‌رود و این الگو هم توسط شرکت‌های بزرگ داخلی و هم شرکت‌های خارجی به‌طور گسترده استفاده می‌شود. به‌طور کلی، دست‌کم چهار نوع کشاورزی قراردادی وجود دارد که در اندونزی متداول هستند.^۱ مشارکت پلاسما-هسته^۲ ۲) پیمانکاری فرعی^۳ برداشت و تسویه^۴ و همکاری عملیاتی^۵

۱. مشارکت پلاسما-هسته

در این نوع قرارداد، شرکت کسب‌وکار کشاورزی که نقش «هسته» را دارد، نهاده‌های تولیدی را در اختیار بهره‌برداران خرد یا گروه‌های کشاورزان کوچک (پلاسما) قرار می‌دهد و متعهد می‌شود محصولات کشاورزی تولیدشده را با مقدار و قیمت توافق‌شده از آنان خریداری کند. در چارچوب این الگو که با عنوان **الگوی هسته-مردمی (Pola Inti Rakyat – PIR)** شناخته می‌شود، شرکت موظف است دانش فنی و پشتیبانی فنی لازم را نیز برای توسعه محصول در اختیار کشاورزان قرار دهد. در مقابل، کشاورزان خرد متعهد می‌شوند محصول را تولید کرده و در بازه زمانی مورد توافق به شرکت تحویل دهند. از نظر تاریخی، الگوی پلاسما-هسته از اواخر دهه ۱۹۷۰ در اندونزی اجرا شده و به‌عنوان الگویی موفق در بهبود رفاه کشاورزان خرد شناخته می‌شود. به‌ویژه در صنعت **روغن پالم**، شرکت‌ها در قالب نظام هسته-خرده‌مالکان (*Nucleus Estate*) **Smallholders – NES** سازمان‌دهی شده‌اند. بر اساس فرمان ریاست‌جمهوری شماره ۱ سال ۱۹۸۶، شرکت‌های کشت و صنعت موظف‌اند در اطراف مزارع اصلی خود (هسته)، زمین‌هایی را برای کشت روغن پالم توسط کشاورزان فردی (پلاسما) توسعه دهند.

۲. پیمانکاری فرعی

در این الگو، یک شرکت کشاورزی متعهد می‌شود محصولات کشاورزی را با مقدار، کیفیت و قیمت مشخص به یک طرف ثالث عرضه کند و سپس تولید این محصولات را به کشاورزان خرد واگذار می‌کند. برای شرکت‌های کشاورزی، پیمانکاری فرعی مزایایی همچون **هزینه نیروی کار پایین‌تر و کارایی عملیاتی بالاتر** به همراه دارد. این الگو عمدتاً در مورد محصولات غیرمزرعه‌ای مانند برگ پاندان، راتان یا محصولات لبنی مورد استفاده قرار می‌گیرد. رشد تقاضا برای شیر، مبلمان راتان و حصیرهای پاندان باعث شده است این مدل به‌طور گسترده رواج یابد. افزایش تقاضا همچنین با بهبود مهارت کشاورزان خرد، توجه شرکت‌های بزرگ کشاورزی را نیز به این حوزه جلب کرده است. پاتریک (۲۰۰۴) نمونه‌ای روشن از این مدل را در منطقه باتوریته، شهرستان تابانان در بالی ارائه می‌کند. در این نمونه، یک تاجر محصولات کشاورزی با هتل‌ها و رستوران‌ها قرارداد تأمین محصولات باغی مانند گوجه‌فرنگی، کاهو و کلم دارد و سپس تولید این محصولات را به گروه‌هایی از کشاورزان در چند روستای منطقه بدوگول واگذار می‌کند. برخی گروه‌ها گوجه‌فرنگی و برخی دیگر کاهو تولید می‌کنند. در این الگو، تاجر هیچ‌گونه خدمات فنی به کشاورزان ارائه نمی‌دهد و تنها تعهد می‌کند مقدار مشخصی از محصول را به‌صورت روزانه یا هفتگی، با کیفیت معین و بر اساس قیمت روز بازار خریداری کند. در نتیجه، تاجر از کاهش نوسانات عرضه و ایفای تعهدات بزرگ خود منتفع می‌شود و کشاورزان خرد نیز با کاهش هزینه حمل‌ونقل و دسترسی به بازاری تضمین‌شده بهره‌مند می‌شوند.

¹ Plasma-nucleus partnership²

¹ Sub-contracting 3

¹ (Harvest and Pay) 4

¹ (KSO – Kerja Sama Operasional)

۳. برداشت و تسویه

این نوع قرارداد که در اندونزی با نام قدیمی **ایجون (Ijon)** شناخته می‌شود، هنوز هم در برخی مناطق مورد استفاده قرار دارد. این الگو معمولاً در نظام‌های تولیدی کوچک مقیاس دیده می‌شود؛ جایی که تاجر محلی به کشاورزان خرد اعتبار می‌دهد تا نهاده‌هایی مانند بذر و کود خریداری کنند و در مقابل، کشاورزان متعهد می‌شوند محصول خود را به همان تاجر بفروشند. در زمان برداشت، کشاورز بدهی خود را از طریق فروش محصول با قیمتی پایین‌تر از قیمت بازار تسویه می‌کند. این نوع قرارداد معمولاً زمانی شکل می‌گیرد که کشاورزان خرد به منابع رسمی اعتباری دسترسی ندارند.

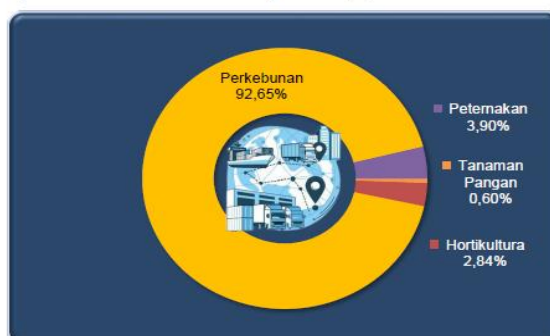
۴. همکاری عملیاتی (*KSO – Kerja Sama Operasional*)

همکاری عملیاتی (KSO) الگویی است که در آن شرکت کشاورزی نه تنها تمامی نهاده‌های تولید را تأمین می‌کند، بلکه بابت استفاده از زمین کشاورزان خرد، مبلغی را به‌عنوان اجاره برای یک فصل یا بیشتر و بر اساس قیمت بازار پرداخت می‌کند. این پرداخت با عنوان **حق استفاده از زمین** شناخته می‌شود. اجاره معمولاً در ابتدای قرارداد پرداخت می‌شود و به‌عنوان یک پرداخت پایه در نظر گرفته می‌شود که بسته به میزان برداشت محصول، امکان افزایش آن وجود دارد. می‌توان این پرداخت را نوعی **حداقل درآمد تضمین‌شده** برای دوره اجرای *KSO* دانست. این الگو به کشاورزان خرد امنیت درآمدی می‌دهد و در صورت برداشت محصول مناسب، مشوق مالی بیشتری نیز ایجاد می‌کند؛ در عین حال، شرکت کشاورزی از تأمین پایدار محصول اطمینان پیدا می‌کند. الگوی *KSO* در سال ۱۹۸۸ و هم‌زمان با تشکیل شرکت دولتی **PTP Nusantara XI** معرفی شد؛ شرکتی که نقش واسطه میان کشاورزان خرد و کارخانه‌های شکر را ایفا می‌کرد. صنعت شکر با مشکل تأمین مواد اولیه مواجه بود، زیرا کشت نیشکر بیش از یک سال زمان می‌برد و کشاورزان خرد سرمایه کافی برای چنین دوره طولانی نداشتند. این الگو انگیزه لازم را برای ادامه کشت نیشکر فراهم کرد و در عین حال، جریان پایدار تأمین نیشکر برای کارخانه‌ها را تضمین نمود.

¹ (Imbalan Penggunaan Lahdh – IPL)

صادرات و واردات محصولات کشاورزی در اندونزی

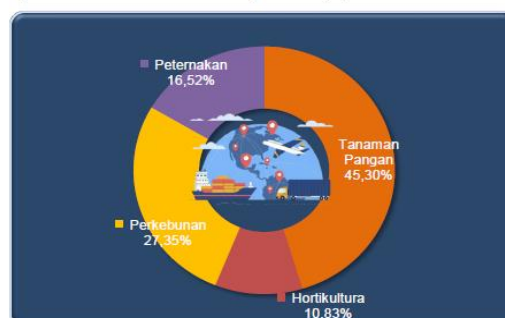
Figure Sub-Sector Contribution to Agricultural Export, 2023

تصویر: سهم زیربخش‌های کشاورزی در صادرات و واردات اندونزی – سال ۲۰۲۳

همانگونه تصویر نشان می‌دهد، ساختار صادرات محصولات کشاورزی اندونزی در سال ۲۰۲۳ بسیار نامتوازن و وابسته به بخش باغات است. سهم زیربخش‌ها از صادرات ۲۰۲۳ در حوزه محصولات کشاورزی نشان می‌دهد که به ترتیب باغات ۹۲٫۶۵٪، دامداری^{۱۸} ۳٫۹۰٪، باغبانی^{۱۹} ۲٫۸۴٪ و محصولات غذایی^{۲۰} ۰٫۶۰٪ دارای سهم‌های اعلام شده در صادرات اندونزی می‌باشند. بخش باغات تقریباً تمام صادرات کشاورزی اندونزی را تشکیل می‌دهد. این سهم بالا نشان‌دهنده اتکای شدید اندونزی به کالاهای باغی صادرات‌محور به‌ویژه کالاهایی مثل روغن نخل (*Palm Oil*)، لاستیک طبیعی و قهوه است. سهم بسیار پایین بخش محصولات غذایی (کمتر از ۱٪) نشان می‌دهد که اندونزی در این بخش مازاد صادراتی چشمگیر ندارد و بیشتر نیاز داخلی بر تولید غالب است.

Figure Sub-Sector Contribution to Agricultural Import, 2023

واردات بخش کشاورزی اندونزی نشان می‌دهد که ساختار واردات کشاورزی اندونزی تقریباً عکس صادرات است و زیربخش‌های دیگری نقش اصلی را در واردات دارند. سهم زیربخش‌ها از واردات کشاورزی ۲۰۲۳ بدین ترتیب است:

¹ Perkebunan	7
¹ Peternakan	8
¹ Hortikultura	9
² Tanaman Pangan	0

محصولات غذایی ۴۵,۳۰٪، باغات ۲۷,۳۵٪، باغبانی ۱۰,۸۳٪ و دامداری ۱۶,۵۲ درصد. بیشترین واردات اندونزی مربوط به محصولات غذایی مانند گندم، شکر، ذرت و سویا که اندونزی برای امنیت غذایی به واردات آنها وابسته است می باشد. سهم ۲۷٪ بخش باغات از واردات نشان می دهد که این کشور با وجود قدرت صادراتی در برخی کالاهای باغی، همچنان در برخی مشتقات یا مواد اولیه این بخش نیازمند واردات است. سهم قابل توجه واردات در دامداری (۱۶,۵٪) بازتابی از نیاز کشور به دام زنده، گوشت و خوراک دام است.

همان گونه که جدول ۶ نشان می دهد، کشورهای مقصد صادرات محصولات زراعی اندونزی در سال ۲۰۲۳ اگرچه از نظر حجم نسبتاً محدود است، اما تنوع قابل توجهی در بازارهای مقصد دارد و چند کشور آسیایی نقش محوری در جذب این محصولات ایفا می کنند. کل مانیوک^{۲۱} صادر شده اندونزی در سال ۲۰۲۳، حدود ۱۸۰ هزار تن به ارزش ۹۰,۶ میلیون دلار می باشد. مانیوک فرآوری شده بیشتر توسط چین (واردات ۱۱۸ هزار تن حدود ۶۵٪ صادرات) وارد می شود. پس از آن تایوان، مالزی و آمریکا در رتبه های بعدی قرار دارند. کل صادرات ذرت اندونزی حدود ۱۸۰ هزار تن به ارزش ۶۸,۶ میلیون دلار بوده و مقصد اصلی ذرت اندونزی نیز کشور فیلیپین می باشد. فیلیپین با خرید ۱۵۴ هزار تن (بیش از ۸۵٪)، اصلی ترین مقصد صادرات ذرت اندونزی است. ژاپن، کره جنوبی و تایلند در رتبه های بعدی واردات این محصول قرار دارند. صادرات اندونزی در خصوص ماش^{۲۲} حدود ۱۹ هزار تن به ارزش ۳۵,۹ میلیون دلار بوده و چین (۹,۸۰۴ تن)، فیلیپین (۹,۴۱۰ تن) و تایوان (۱,۷۴۹ تن) به ترتیب از جمله اصلی ترین خریداران این محصول از اندونزی هستند. چین و فیلیپین سهم تقریباً مساوی در واردات ماش اندونزی دارند و بازار این محصول برخلاف ذرت و مانیوک پراکندگی بیشتری دارد. صادرات اندونزی در خصوص دانه سویا حدود ۲۰ هزار تن به ارزش ۲۸,۲ میلیون دلار بوده و عربستان سعودی (بزرگ ترین خریدار) با ۲,۸۰۴ تن و پس از آن مالزی، استرالیا و تیمور شرقی قرار دارند. صادرات سویا اندونزی همچنان کم حجم است اما حضور کشورهای مسلمان نظیر عربستان و مالزی، نشان دهنده تقاضای پایدار برای این محصول در بازارهای حلال است. اندونزی صادرات گندم^{۲۳} و محصولات مشابه گندم دارد در بازارهای نزدیک به خود دارد. کل صادرات اندونزی در این حوزه حدود ۱۹ هزار تن به ارزش حدود ۲۷,۸ میلیون دلار بوده و مهم ترین مقاصد آن پاپوا گینه نو (۱۲,۶۹۵ تن)، تیمور لسته (۴,۲۸۸ تن) و مالزی و سنگاپور در مقادیر اندک می باشد. اندونزی در حوزه گندم بیشتر وارد کننده محسوب می شود.

^{۲۱} مانیوک Cassava یک ریشه خوراکی شبیه سیب زمینی یا شلغم است که بیشتر در اندونزی، آفریقا و آمریکای جنوبی رشد می کند.

^{۲۲} Mungbean

2

^{۲۳} Wheat & Meslin

3

جدول ۶- مقاصد صادراتی محصولات کشاورزی اندونزی (سال ۲۰۲۳)

کشور مقصد	حجم (تن)	ارزش (هزار دلار آمریکا)
مانیوک فرآوری شده (<i>Ubi Kayu Olahan / Processed Cassava</i>)	۱۸۰.۲۵۶	۹۰.۶۹۳
چین	۱۱۸.۴۴۶	۵۷.۸۹۲
تایوان	۳۳.۷۲۱	۱۸.۳۱۵
مالزی	۲۲.۸۴۱	۱۱.۱۵۹
ایالات متحده آمریکا	۱.۲۸۷	۹۴۶
فیلیپین	۲.۰۱۹	۸۵۶
سایر	۱.۹۴۲	۱.۵۲۶
ذرت (<i>Jagung / Corn</i>)	۱۸۰.۲۵۷	۶۸.۶۳۴
فیلیپین	۱۵۴.۶۷۶	۶۰.۵۷۳
ژاپن	۹.۰۵۵	۱.۷۵۶
کره جنوبی	۸.۲۰۱	۱.۷۲۴
تایلند	۲.۴۴۱	۱.۲۹۵
ویتنام	۱.۷۶۹	۱.۰۵۰
سایر	۴.۱۱۶	۲.۲۳۷
لوبیا سبز (<i>Kacang Hijau / Mungbean</i>)	۳۶.۱۹۳	۳۸.۹۱۷
چین	۱۹.۰۸۴	۱۹.۹۵۳
فیلیپین	۹.۴۱۰	۱۰.۲۹۰
تایوان	۷.۱۴۹	۷.۹۶۱
سایر	۵۵۰	۷۱۴
سویا (<i>Kedelai / Soybean</i>)	۲۰.۳۰۹	۲۸.۲۷۸
عربستان سعودی	۲.۸۰۴	۴.۶۹۱
مالزی	۳.۸۳۳	۴.۴۴۵
استرالیا	۲.۲۶۷	۳.۸۹۲
تیمور شرقی	۳.۳۰۸	۲.۳۰۴
هلند	۲.۰۰۸	۲.۲۹۸
ایالات متحده آمریکا	۱.۰۲۵	۱.۷۷۹
سایر	۵.۰۶۴	۸.۸۶۹
گندم و مسلین (<i>Gandum, Meslin / Wheat, Meslin</i>)	۴۹.۰۳۹	۲۷.۸۵۵
پاپوا گینه نو	۲۲.۶۹۵	۱۲.۹۳۸
تیمور شرقی	۱۶.۸۹۷	۹.۴۳۰
مالزی	۴.۲۷۳	۲.۲۶۷
سنگاپور	۱.۵۵۸	۱.۰۹۲
فیلیپین	۱.۶۷۹	۸۵۰
سایر	۱.۹۳۷	۱.۲۷۸

منبع: اداره آمار اندونزی

توضیحات: شامل شکل تازه و فرآوری شده؛ دامنه کدهای HS مطابق BTKI 2022

داده‌های سال ۲۰۲۳ نشان می‌دهد که واردات دیگر کشورها از محصولات زراعی اندونزی با وجود سهم اندک در تجارت کشاورزی کشور، از نظر جغرافیایی متنوع است. چین، فیلیپین و تایوان سه شریک کلیدی در این حوزه هستند، در حالی که صادرات اندونزی در خصوص محصولات خاصی مانند سویا به کشورهای مسلمان روند مثبتی نشان می‌دهد. با این حال سهم اندونزی در بازارهای جهانی این محصولات هنوز محدود است و بر روابط منطقه‌ای و تقاضای نزدیک متمرکز مانده است. جدول ۷- واردکنندگان محصولات کشاورزی از اندونزی در سال ۲۰۲۳ (به تفکیک محصول)

ارزش (هزار دلار آمریکا)	حجم (تن)	کشور مبدأ	Commodities / کالا
۴.۵۸۲.۶۸۳	۷.۶۸۷.۰۵۵		سویا (Kedelai / Soybean)
۱.۹۹۷.۰۲۸	۳.۵۴۶.۰۱۳	برزیل	
۱.۵۳۱.۹۵۵	۲.۱۰۶.۶۳۶	ایالات متحده آمریکا	
۹۵۱.۰۹۶	۱.۶۶۰.۶۹۷	آرژانتین	
۱۷۹.۰۷۲	۲۷.۲۸۱	کانادا	
۱۰۳.۵۳۲	۱۰۲.۴۲۸	سایر	
۳.۷۹۵.۲۷۳	۱۰.۹۴۷.۳۴۵		گندم و مسلین (Gandum. Meslin / Wheat. Meslin)
۱.۵۰۲.۸۷۷	۴.۳۵۶.۶۷۶	استرالیا	
۹۴۶.۵۲۷	۲.۳۷۷.۹۹۶	کانادا	
۳۱۸.۷۰۰	۸۲۸.۰۹۰	برزیل	
۲۸۴.۶۲۹	۹۷۰.۰۸۷	بلغارستان	
۲۷۴.۸۳۰	۹۶۴.۰۰۳	روسیه	
۱۹۸.۹۸۶	۶۶۵.۹۸۸	اوکراین	
۲۶۸.۷۲۵	۷۸۴.۵۰۵	سایر	
۱.۶۰۱.۴۱۴	۲.۷۱۵.۸۵۸		برنج (Beras / Rice)
۷۰۶.۴۳۳	۱.۲۱۴.۱۱۱	تایلند	
۶۵۳.۰۰۳	۱.۱۲۰.۷۹۷	ویتنام	
۱۳۸.۳۶۰	۲۲۳.۵۰۳	پاکستان	
۱۰۳.۶۱۹	۱۵۷.۴۴۷	سایر	
۴۲۲.۳۰۲	۱.۳۵۴.۱۸۷		ذرت (Jagung / Corn)
۱۸۳.۰۴۵	۶۱۴.۰۵۷	آرژانتین	
۱۷۴.۸۹۴	۶۰۹.۵۱۸	برزیل	
۴۶.۴۰۵	۱۱۲.۷۱۶	هند	
۳.۳۵۹	۳.۴۹۸	ایالات متحده آمریکا	
۲.۸۸۵	۳.۱۴۱	کره جنوبی	
۲.۳۸۵	۱.۸۳۰	اوکراین	
۷.۳۲۸	۹.۴۲۶	سایر	
۳۷۸.۴۲۵	۲۹۳.۸۴۱		بادام زمینی (Kacang Tanah / Peanuts)
۲۵۹.۸۸۰	۲۰۷.۷۸۱	هند	
۶۱.۸۴۸	۳۷.۶۵۶	چین	
۴۹.۹۹۸	۴۳.۰۷۷	موزامبیک	
۲.۱۴۱	۱.۵۲۹	مالزی	
۲.۰۴۴	۱.۸۷۲	تانزانیا	
۲.۵۱۴	۱.۹۲۷	سایر	

منبع: اداره آمار اندونزی

توضیحات: شکل تازه و فرآوری شده؛ دامنه کدهای HS مطابق با BTKI 2022

محصولات صادراتی باغی اندونزی نیز در سال ۲۰۲۳ شامل آناناس (کل صادرات ۲۲۸،۶۵۷ تن | ۲۷۷،۹۵۴ هزار دلار)؛ هل^۲ (کل صادرات ۲۱،۲۶۱ تن | ۶۵،۵۶۱ هزار دلار)؛ مانگوستین (کل صادرات: ۴۲،۸۲۵ تن | ۱۱۱،۹۵۱ هزار دلار)؛ سایر سبزیجات (کل صادرات: ۵۰،۸۶۶ تن | ۱۲۵،۶۵۱ هزار دلار) می باشد. چین همچنان یکی از بازارهای اصلی برای این دسته محصولات اندونزی است.

جدول ۸- مقاصد صادرات باغی اندونزی در سال ۲۰۲۳

ارزش (هزار دلار آمریکا)	حجم (تن)	کشور مقصد	کالا / Commodities
۲۷۷،۹۵۴	۲۲۸،۶۵۷		آناناس (Nenas / Pineapple)
۷۹،۲۷۴	۶۹،۵۸۱	ایالات متحده آمریکا	
۳۴،۴۰۲	۲۲،۰۶۴	هلند	
۲۵،۰۸۷	۱۹،۱۵۸	اسپانیا	
۲۴،۴۳۱	۲۴،۷۱۰	چین	
۱۴،۰۴۷	۱۴،۲۳۲	آلمان	
۱۳،۲۷۴	۷،۹۱۰	استرالیا	
۱۲،۰۴۴	۷،۸۸۷	انگلستان	
۷۵،۳۹۵	۶۳،۱۱۵	سایر	
۶۵،۵۶۱	۲۱،۲۶۱		هل (Kapulaga / Cardamom)
۶۴،۱۶۱	۲۰،۹۹۴	چین	
۴۶۶	۸۹	تایلند	
۳۸۰	۶۹	تایوان	
۲۰۵	۲۴	کره جنوبی	
۱۷۰	۲۹	انگلستان	
۱۷۹	۵۵	سایر	
۱۱۱،۹۵۱	۴۲،۸۲۵		مانگوستین (Manggis / Mangosteen)
۵۶،۳۶۶	۳۱،۰۰۴	چین	
۴۹،۶۸۹	۱۹،۳۰۸	هنگ کنگ	
۲،۰۰۵	۸۱۰	امارات عربی متحده	
۱۰،۱۷	۱۹۴	فرانسه	
۷۰۲	۱۱۹	هلند	
۲،۱۷۲	۱،۳۹۱	سایر	
۱۲۵،۶۵۱	۵۰،۸۶۶		سایر سبزیجات (Sayuran Lainnya / Other Vegetables)
۷۳،۹۳۳	۲۸،۲۹۹	چین	
۱۷،۰۳۷	۹،۵۴۰	ژاپن	
۱۴،۳۱۶	۴،۵۴۱	سنگاپور	
۴،۱۷۴	۲،۳۹۶	تایلند	
۳،۶۲۲	۲،۱۹۶	مالزی	
۱۲،۵۷۰	۳،۸۹۴	سایر	

منبع: اداره آمار اندونزی

² Cardamom

- شکل اولیه و فرآوری شده (Fresh and Manufacture)
- داده‌ها بر اساس طبقه‌بندی کتاب تعرفه گمرکی اندونزی ۲۰۲۲ (BTKI)

اندونزی همچنان در سال ۲۰۲۳ محصولات زراعی و باغی و همچون سیر (مجموع حجم ۵۷۱،۹۱۴ تن/ مجموع ارزش ۶۶۱،۹۹۱ هزار دلار)؛ سیب (مجموع حجم/ ۱۳۸،۴۰۵ تن /مجموع ارزش ۲۷۹،۸۰۷ هزار دلار)، انگور (مجموع حجم ۱۲۳،۳۸۱ تن/ مجموع ارزش ۴۱۴،۵۴۳ هزار دلار)؛ گلابی (مجموع حجم ۱۵۹،۳۰۳ تن/ مجموع ارزش ۲۴۶،۳۷۲ هزار دلار)، پرتقال (مجموع حجم ۱۵۰،۸۳۵ تن/ مجموع ارزش ۲۶۴،۴۴۵ هزار دلار) از کشورهای مختلف وارد نمود. چین هم بزرگترین واردکننده محصولات کشاورزی از اندونزی بوده و هم بزرگترین صادرکننده محصولات کشاورزی به اندونزی می باشد.

جدول ۹- واردات باغی اندونزی از دیگر کشورها (سال ۲۰۲۳)

ارزش (هزار دلار آمریکا)	حجم (تن)	کشور مبدأ	کالا / محصولات
۶۶۱.۹۹۱	۵۷۱.۹۱۴		سیر
۶۶۱.۱۰۳	۵۷۰.۷۸۲	چین	
۷۸۱	۱.۱۲۵	هند	
۱۰۶	۷	سایر	
۲۷۹.۸۰۷	۱۳۸.۴۰۵		سیب
۲۳۲.۵۰۰	۱۲۰.۰۸۸	چین	
۳۰.۷۷۱	۱۲.۵۹۸	ایالات متحده آمریکا	
۱۱.۴۲۹.۹۳	۳.۶۴۴.۶۲۲	نیوزیلند	
۲.۳۲۹	۱.۰۱۴	آفریقای جنوبی	
۱.۲۲۳	۵۳۷	اتریش	
۲.۷۸۳	۱.۰۶۱	سایر	
۴۱۴.۵۴۳	۱۲۳.۳۸۱		انگور
۲۶۶.۳۳۴	۸۲.۳۴۵	چین	
۹۰.۴۷۵	۲۴.۷۱۱	استرالیا	
۱۹.۷۰۴	۴.۶۱۷	پرو	
۱۲.۶۸۶	۲.۹۶۸	ایالات متحده آمریکا	
۱۱.۰۰۹	۳.۱۱۳	شیلی	
۱۴.۳۳۴	۵.۶۲۷	سایر	
۲۴۶.۳۷۲	۱۵۹.۳۰۳		گلابی
۲۲۵.۷۱۶	۱۴۷.۸۵۹	چین	
۱۶.۷۲۲	۹.۸۸۸	آفریقای جنوبی	
۱.۴۹۰	۴۳۳	کره جنوبی	
۱.۲۳۲	۶۰۱	استرالیا	
۱.۲۱۲	۵۲۲	سایر	
۲۶۴.۴۴۵	۱۵۰.۸۳۵		پرتقال
۱۷۵.۱۷۶	۱۰۷.۷۰۱	چین	
۳۶.۳۷۲	۱۴.۷۷۶	استرالیا	
۱۴.۳۱۵	۱۰.۰۵۰	پاکستان	
۱۱.۵۹۹	۵.۲۶۷	برزیل	
۸.۲۵۸	۳.۸۸۳	آفریقای جنوبی	

ایالات متحده آمریکا	۲.۱۵۹	۶.۹۸۳
مصر	۴.۹۳۰	۵.۶۷۴
سایر	۲.۰۷۰	۵.۸۶۸

کشورهای مقصد صادرات کالاهای بخش کشت و صنعت^۵ اندونزی در سال ۲۰۲۳ شامل روغن پالم^۶ (مجموع حجم ۳۸.۲۳۳.۶۶۹ تن، مجموع ارزش ۲۵.۶۱۱.۰۷۳ هزار دلار)، نارگیل (مجموع حجم ۲.۱۷۴.۷۱۲ تن؛ مجموع ارزش ۱.۳۱۴.۴۳۰ هزار دلار)، کائوچو طبیعی (مجموع حجم ۱.۷۹۱.۲۷۰ تن، مجموع ارزش ۲.۵۵۱.۷۹۸ هزار دلار)، شیر قند (مجموع حجم ۸۲۰.۶۳۵ تن؛ مجموع ارزش ۱۴۰.۶۱۹ هزار دلار)، سایر محصولات باغبانی صنعتی^۷ (مجموع حجم ۴۸۶.۴۷۸ تن، مجموع ارزش ۵۲۸.۵۰۷ هزار دلار)، کاکائو (مجموع حجم ۳۳۹.۹۸۹ تن، ۱۹۷.۶۰۹ هزار دلار).

جدول ۱۰- مقاصد صادرات کشت و صنعت اندونزی در سال ۲۰۲۳

ارزش (دلار آمریکا)	حجم (تن)	کالا / کشور مقصد
۲۵.۶۱۱.۰۷۳	۳۸.۲۳۳.۶۶۹	روغن پالم
۴.۲۵۲.۰۱۸	۵.۶۱۵.۹۹۹	چین
۴.۵۲۲.۵۲۱	۵.۴۰۷.۲۱۴	هند
۶۵۸.۸۸۱	۴.۷۹۱.۲۱۰	ژاپن
۲.۱۷۶.۹۱۶	۲.۵۰۹.۰۶۰	پاکستان
۶۵۷.۳۸۸	۲.۲۰۵.۷۰۶	هلند
۱۳.۳۴۳.۳۴۹	۱۷.۷۰۴.۵۸۰	سایر
۱.۳۱۴.۴۳۰	۲.۱۷۴.۷۱۲	نارگیل
۲۲۸.۹۴۷	۶۴۱.۱۵۲	چین
۲۰۹.۸۱۲	۴۴۸.۴۱۳	ایالات متحده آمریکا
۱۴۸.۵۸۱	۱۴۹.۴۲۹	ژاپن
۵۲.۷۲۵	۱۳۹.۰۴۰	هند
۱۱۱.۳۰۰	۱۱۱.۴۱۱	جمهوری کره
۵۶۵.۰۸۶	۶۸۵.۲۶۸	سایر
۲.۵۵۱.۷۹۸	۱.۷۹۱.۲۷۰	کائوچو (لاستیک طبیعی)
۵۶۷.۵۱۶	۴۰۰.۳۹۶	مالزی
۵۳۶.۸۳۴	۳۷۰.۸۰۸	چین
۳۳۱.۰۵۷	۲۳۴.۲۶۲	تایلند
۲۱۳.۰۴۰	۱۵۰.۰۱۲	هند
۱۲۲.۱۲۰	۸۸.۰۳۲	ویتنام
۷۸۱.۲۲۲	۵۴۸.۱۶۱	سایر
۱۴۰.۶۱۹	۸۲۰.۶۵۳	تفاله حاصل از استخراج یا تصفیه شکر
۷۹.۸۱۴	۴۸۰.۴۸۷	فیلیپین
۲۸.۶۳۴	۱۶۵.۶۳۰	ویتنام

^۵ (Estate Crops) 5

^۶ (Kelapa Sawit) 6

^۷ (Hasil Perkebunan Lainnya) 7

تایلند	۱۲۹.۲۵۵	۲۱.۳۵۲
ژاپن	۳۰.۹۸۲	۶.۸۰۵
جمهوری کره	۱۲.۰۱۱	۱.۹۴۲
سایر	۲.۲۷۰	۴.۲۷۱
سایر محصولات کشت و زرع	۴۸۶.۴۷۸	۵۲۸.۵۰۷
ایالات متحده آمریکا	۸۵.۵۷۱	۸۵.۲۹۳
مالزی	۸۲.۴۱۳	۸۷.۱۸۳
مصر	۷۵.۹۲۹	۸۱.۴۰۱
ایتالیا	۳۳.۷۸۶	۳۰.۹۰۴
فدراسیون روسیه	۲۸.۵۱۶	۴۵.۹۰۲
سایر	۱۸۰.۲۶۳	۱۹۷.۸۲۳
کاکائو	۳۳۹.۵۸۹	۱.۱۹۷.۶۹۵
مالزی	۹۱.۹۲۲	۲۱۰.۰۴۰
ایالات متحده آمریکا	۴۳.۴۰۳	۱۷۳.۹۱۸
هند	۳۹.۸۰۰	۱۴۹.۰۰۸
چین	۳۵.۱۸۱	۱۰۳.۱۳۱
هلند	۱۸.۰۹۸	۷۶.۶۳۸
سایر	۱۴۱.۴۹۶	۴۸۴.۹۶۰

در سال ۲۰۲۳، کشور مبدأ واردات اندونزی در حوزه محصولات کشت و صنعت شامل شکر نیشکر^۲ (حجم کل واردات ۵۰۶۹،۴۵۵ تن/ ارزش کل واردات ۲،۸۸۱،۱۱۵ هزار دلار)؛ پنبه (حجم کل ۳۷۳،۶۱۸ تن/ ارزش کل ۸۲۸،۳۲۰ هزار دلار)؛ کاکائو (حجم کل ۳۴۰،۴۵۱ تن/ ارزش کل ۹۷۹،۶۳۸ هزار دلار)؛ کائوچو (حجم کل ۱۸۹،۷۸۹ تن/ ارزش کل ۱۹۴،۷۶۱ هزار دلار)؛ خرما (حجم کل ۵۷،۸۳۷ تن/ ارزش کل ۵۸،۵۳۷ هزار دلار)^{۳۰}

جدول ۱۱- واردات کشت و صنعت اندونزی از دیگر کشورها (سال ۲۰۲۳)

ارزش (هزار دلار آمریکا)	حجم (تن)	کالا / کشور مبدأ
۲.۸۸۱.۱۱۵	۵۰۶۹.۴۵۵	شکر نیشکر (Gula Tebu)
۱.۲۸۵.۵۲۶	۲.۳۷۴.۰۰۹	تایلند
۸۸۰.۹۵۴	۱.۴۸۷.۰۸۱	برزیل
۵۱۲.۴۹۷	۸۹۲.۸۰۰	استرالیا

^۲Gula Tebu

^۲ Karet

^{۳۰} همانگونه که در جدول مشخص است اندونزی خرمای خود را بیشتر از مصر، عربستان سعودی، امارات، تونس و البته ایران وارد می کند. سهم بازار ایران از بازار حدود ۵۸ هزار تنی خرما در اندونزی، در حدود هزار تن است.

هند	۳۱۱.۳۵۶	۱۷۷.۷۶۳
آفریقای جنوبی	۱۱.۹۰۸	۹.۱۱۵
سایر کشورها	۱۱.۳۱۳	۹.۲۶۰
پنبه (Kapas)	۳۷۳.۶۱۸	۸۲۸.۳۲۰
برزیل	۱۳۹.۳۰۶	۳۱۳.۰۷۷
ایالات متحده آمریکا	۸۹.۶۹۹	۲۰۰.۰۴۳
هند	۸۴.۸۲۳	۱۹۵.۱۵۰
استرالیا	۱۴.۴۱۷	۳۵.۲۲۹
سایر کشورها	۱۰.۶۴۷	۱۹.۷۸۰
کاکائو (Kakao)	۳۴۰.۴۵۱	۹۷۹.۶۳۸
اکوادور	۷۴.۷۵۳	۱۹۳.۷۰۱
ساحل عاج (Côte d'Ivoire)	۵۵.۲۹۳	۱۴۳.۶۰۸
نیجریه	۴۱.۸۳۲	۱۰۹.۲۴۳
مالزی	۳۳.۷۰۹	۱۰۸.۹۱۱
سنگاپور	۲۵.۰۲۸	۷۰.۴۱۰
سایر کشورها	۱۳۴.۷۳۹	۴۲۳.۹۹۱
لاستیک طبیعی (Karet)	۱۸۹.۷۸۹	۱۹۴.۷۶۱
چین	۱۳۹.۷۰۴	۱۰۸.۹۱۷
برزیل	۱۴.۴۴۷	۱۰.۵۹۹
زیمبابوه	۱۳.۴۷۵	۲۲.۳۴۶
هند	۶.۰۰۳	۱۴.۸۷۶
ایالات متحده آمریکا	۴.۲۷۹	۳.۵۲۸
سایر کشورها	۱۵.۵۶۱	۳۸.۰۲۲
لاستیک مصنوعی (Karet Sintetis)	۱۲۹.۱۴۱	۶۳۳.۱۲۶
ساحل عاج (Côte d'Ivoire)	۴۴.۱۸۲	۱۵۸.۹۸۶
تایلند	۲۳.۴۲۷	۱۴۶.۵۱۵
ویتنام	۱۷.۶۸۶	۸۱.۵۵۶
مالزی	۶.۴۰۷	۳۵.۵۳۷
ژاپن	۶.۲۷۷	۳۷.۳۱۷
سایر کشورها	۳۱.۱۶۳	۱۷۳.۲۱۶
خرما (Kurma)	۵۷.۸۳۷	۵۸.۵۳۷
مصر	۴۰.۷۷۲	۵۰.۷۸۴
عربستان سعودی	۲.۲۶۹	۱.۸۴۱
امارات متحده عربی	۱.۷۲۸	۱.۷۱۱
تونس	۱.۳۸۷	۱.۸۵۲
ایران (جمهوری اسلامی)	۱.۲۲۴	۳۵۷
سایر کشورها	۲.۶۸۱	۲.۳۴۸

کشت فراسرزمینی در اندونزی

اندونزی به طور کلی مالکیت دائمی زمین را به خارجی‌ها نمی‌دهد؛ اما راه‌های قانونی (مثل اجاره بلندمدت، شرکت با سرمایه‌گذار خارجی^۱ و انواع «حق استفاده/حق بهره‌برداری») وجود دارد. هم‌زمان دولت برنامه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های بزرگی در کشاورزی و فراوری دارد، ولی صدور مجوزهای جدید برای تبدیل جنگل / و مراتع آسیب‌پذیر (مستقیماً برای پالم/روغن) محدود یا تحت سیاست‌های کنترلی است و در عمل بین سیاست ملی، سیاست‌های استانی و فشارهای صنعت/صادرات تناقض و شکاف وجود دارد.

مالکیت مستقیم^۳ طبق قانون پایه اراضی اندونزی^{۳۳} یا مالکیت کامل زمین عمدتاً برای شهروندان اندونزی محفوظ است؛ خارجی‌ها نمی‌توانند این نوع مالکیت را بگیرند. راه‌های متداول برای خارجی‌ها عبارت‌اند از اجاره بلندمدت، گرفتن **Hak** «**Pakai / HGB / HGU** از طریق نهادهای قانونی، یا تاسیس شرکت سرمایه‌گذار خارجی (**PT PMA**) که برای اهداف تجاری می‌تواند حقوق بهره‌برداری/ساخت (**HGB/HGU**) بگیرد. محدودیت‌ها و سازوکارها معمولاً قراردادهای اجاره یا حقوق استفاده با سقف‌های زمانی (مثلاً ۲۵ سال و قابل تمدید) بسته می‌شود؛ همچنین بسیاری از پروژه‌ها نیازمند مجوزهای متعدد محلی و مرکزی هستند. برای سرمایه‌گذاری رسمی بهتر است از طریق **PT PMA** اقدام و همه مراحل قانونی طی شود تا از مشکلات حقوقی *nominee*/جلوگیری شود.

اندونزی مقررات حفاظتی و محدودیت‌ها برای تبدیل جنگل و خاک باتلاقی به دیگر زمین‌های زراعی دارد. دولت این کشور در چند سال اخیر سیاست‌هایی برای محدود کردن صدور مجوز جدید تبدیل جنگل‌های اولیه و خاک باتلاقی (**peatlands**) اتخاذ کرده است. (در سطح دستور رییس‌جمهور و آیین‌نامه‌ها؛ این نظارت و کنترل از ۲۰۱۸ مطرح شد ولی در اجرا و تداوم نوسانات و تفسیرهای محلی وجود داشته است). در عمل اجرای کامل این محدودیت سخت بوده و استان‌ها گاهی مجوزهایی صادر کرده‌اند؛ یعنی بین سیاست ملی و اجرای محلی شکاف وجود دارد. این نکته برای هر پروژه کشاورزی فراسرزمینی که قصد استفاده از زمین‌های بکر یا جنگلی را داشته باشد حیاتی است.

از جمله موضوعاتی که در اندونزی باید مورد توجه قرار گیرد موضوع مالکیت و تایید قانونی آن است. اگر طرح توسط افراد/شرکت‌های خارجی اجرا شود، باید از طریق سازوکارهای قانونی (**PT PMA** ، **HGU/HGB**) یا قرارداد اجاره قابل قبول انجام شود؛ استفاده از روش‌های نامشخص^{۳۴} ریسک بالایی دارد. محیط‌زیست و پرونده‌های اجتماعی، قطع جنگل، مسائل مالکیت بومیان محلی، و مقررات بین‌المللی (مثلاً قوانین بازار هدف مانند مقررات مربوط به زنجیره تأمین بدون قطع جنگل در اتحادیه اروپا) می‌تواند فروش/صادرات محصولات را به چالش بکشد. گاهی اوقات وقتی سیاست‌های مرکزی محدودیتی اعلام می‌کنند، استان‌ها/مقامات محلی گاهی مجوزهایی صادر می‌کنند، بنابراین بررسی محلی و *due diligence* ضروری است.

³ PT PMA 1

³ Hak Milik 2

³ (Basic Agrarian Law) 3

³ (nominee) 4

[-https://www.oecd.org/en/publications/2025/10/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation-2025_354e7040/full-report/indonesia_1b0c1bfb.html?](https://www.oecd.org/en/publications/2025/10/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation-2025_354e7040/full-report/indonesia_1b0c1bfb.html?)

<https://iclg.com/practice-areas/real-estate-laws-and-regulations/indonesia>

<https://www.permitindo.com/news/land-rights-in-indonesia-for-foreigners>

<https://setkab.go.id/en/president-jokowi-imposes-moratorium-on-new-palm-oil-plantations/?>

<https://emerhub.com/indonesia/laws-and-regulations-for-buying-property-in-indonesia>

<https://www.reuters.com/sustainability/society-equity/indonesia-invest-22-billion-agricultural-processing-minister-says-2025-11-0>

<https://wri-indonesia.org/en/insights/urgent-need-safeguard-indonesias-agricultural-future?>

OECD (2025), *Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2025: Making the Most of the Trade and Environment Nexus in Agriculture*, OECD Publishing, Paris,
<https://doi.org/10.1787/a80ac398-en>.

MACRO STATISTICS FOR AGRICULTURAL SECTOR 2024

A Survey of Business Models for Agricultural Investment in Indonesia